

A1OKRIF

Irodalmi Folyóirat · 2016. tél
IX. évfolyam 4. szám

+

Karinthy Frigyes

Kosztolányi Dezső

APOKRIF

”
Hogy mászik
a testem

Irodalmi folyóirat
megjelenik negyedévente
IX. évfolyam, 4. szám
2016. tél

Főszerkesztő
Nyerges Gábor Ádám (vers)

Felelős szerkesztő
Fráter Zoltán

Szerkesztők
Gál Soma (próza)
Tóth Anikó (kritika)
veress dani (kép)
Murzsa Tímea (Apokrif Online)
Mizsur Dániel (Látószög)

•

Munkatársak
Bödecs László (tördelés)
Evellei Kata (korrektúra)
Tarcsey Zoltán (címlap/design)

Szerkesztőség
1052 Budapest, Vitkovics Mihály u. 7. IV/1
Tel.: (1) 951 8518; (30) 876 1473
apokriflap@gmail.com

” <http://www.apokrifonline.hu>

Felelős kiadó
Palimpszeszt Kulturális Alapítvány

Nyomda
Robinco Kft.
Felelős vezető: Kecskeméthy Péter

A folyóirat emblémája Hlatki Dorottya munkája.
Megjelent a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával.

Copyright © 2016 Az Apokrif 2016/4. számának
szerzői és szerkesztői

Megjelenik 250 példányban; az egyes példány ára 350 Ft

nka
Nemzeti Kulturális Alap

ISSN 2060-3207

Szépirodalom

- 07** **Kerber Balázs**
Piknik
- 08** **Németh Gábor Dávid**
leves, boldog, Ázott
- 10** **Bali Farkas Péter**
Ma reggel
- 15** **Tinkó Máté**
Sötét felhők jönnek (A hátrahagyottak dallamára)
- 16** **Vass Norbert**
Kontrás
- 20** **Horváth János Antal**
kriptá, nem túl korai...
- 22** **Csabai Máté**
A szervcsempész
- 29** **Izsó Zita**
Felszínközel, Új kor, Átépités

Apokrif+Nyugat+Zombik

- 44** **Ady Endre**
Megennél, hogyha megennének?
- 45** **Babits Mihály**
Cinis ad cinerem

- 46 Balázs Béla**
Történet a Lógody-utcáról, a tavaszról, a halálról és akinek nem kell
- 48 Cholnoky Viktor**
A denevérmadár vére
- 51 Füst Milán**
Megérkeztünk
- 53 Juhász Gyula** **Kaffka Margit**
Anna tényleg örök *Én csak csókolom magát*
- 54 Karinthy Frigyes**
Találkozás egy fiatal zombival
- 55 Kosztolányi Dezső** **Móricz Zsigmond**
Halál-arc *Pispekfalat*
- 56 Krúdy Gyula**
Régi pesti zombie-történet (Előhang egy apokalipsishez)
- 66 Lesznai Anna**
Feltámadás
- 68 Szép Ernő**
Ablakom alatt
- 69 Tóth Árpád**
Kávéházi Alkony

Látótávolság

- 70** **Szilvási Viktória:** *Aki a legvégéig őrzi*
(Balogh Ádám: Nyers)
- 74** **Szabó Csanád:** *Az otthon illúziója*
(Nyirán Ferenc: Apróságok kicsiny tárháza)
- 78** **B. Kiss Mátyás:** *Csillagjósítás*
(Szöllősi Mátyás: Váltóáram)

Illusztrációk

E számunkban Csepella Olivér *Nyugat+Zombik* című képregényének előzeteseként közlünk részletet.

Kerber Balázs

Piknik

Hogy mászik a testem. Lábamra nehézkedem.
Oldalról a nap, mint a játék tárgya, túl ideges,
túl vonzó viszonyrendszer. Pályán, a golyók között
fordulok, megbicsaklik az út, innen zöld, onnan égitest.
Csak kalimpálnak a füvek, forró végtagok.
Tartom-e az irányt, a menet vonalát, virágszárak
lengő teste, egy-egy ébredező csáp. Levéldarab,
képfecnik, matricák. Egy nem várt négyzetháló,
bársonyos léptek, valaki egyeneseket épített,
szép, hideg anyag. Mekkora a fény hasa,
várnak a várak, mézek. Elhordani, amit lehet.
Minden csáppár visz majd egy gyöngyöt.
Morzsát, édes kocsonyát, föl a kemény burkon,
narancsszín csíkokba nyalok. A zsákmány égtája,
fölöttem kígyózó domborzatok, a hűvös után
ragacsos mélyedések, nyugtalan hegyek. A nap
teste, a nap ideje, hajóraj, levéltölte. Közrefogom
az éhes bolygót, szemem előtt cipelem,
nappal van a számban, hosszú szerelmet iszom,
finoman süpped alattam a vidék.

Németh Gábor Dávid

leves

kicsit mindig ráharap a kanálra, szerencsére esni kezd az eső, nevet adok minden cseppnek, addig is lefoglalom magam, elképzelem, ha az utcán lennék most, melyik csepp hol érne hozzám. a kórháznak saját menzája volt, hogy a hozzátartozóknak ne kelljen messzire menni, csak a kerten át egy másik épületbe. volt a ház falán egy festékfolt, le akartam kaparni, hogy teljen az idő, de alig jött le valami, az is beszorult a körmöm alá.

visszafelé a folyosón az ápoló megkérdezte, tudom-e, hogy amikor meghal az ember, nem egyszerre hűl ki mindene. a levesre néztem, nem tudtam mást tenni. tudtam, hogy nem fog enni belőle, azért vagyok itt, hogy beszélgethessen valakivel, különben is csak olyat eszik, amihez nem kell asztalhoz ülnie, mert mindig az asztalfőre ültetik a haldoklókat.

boldog

azt mondta: az anyám a kórházban haldoklik, így nem tudok elélni. azon a héten a kaputelefonba is úgy szólt bele, hogy tudta, mennyire megváltoztatja az a hangját. végül, mintha úgy maradt volna, a magas és a mély frekvenciájú hangokat kiszűrte, már csak úgy tudott beszélni, mint a készülékbe. cigit sem sodort, mert nemi szerveket látott a dohányban, hónapokig megvette inkább sodorva.

egy alkalommal rám hajolt, a fülembe súgta, engedj ki légydzi, kiszaladt a szobából és csendben elélezett. pár perccel később visszajött, azt mondta, ne haragudj, boldog volt, szinte elmosolyodott. szégyellte az örömét. szebb volt, mint valaha, de ez soha nem mondhattam meg neki.

Ázott

Megtaláltam a papírt, amit még utolsó nap lecsöpögtettél, és elmosódtak rajta a számok. Még évekkkel ezelőtt, amikor új telefont kaptál, és beírtam a számodat az enyémbé, elírtam a neved. Most kijavítottam, pedig tudtam, nem fogsz hívni többet.

Bali Farkas Péter

Ma reggel

R. S.

Felébredtem pontban 7 óra 15 perckor. 7 óra 16 perckor kikeltem az ágyból, majd felöltöztem. Elvettem Terikétől a kávé, majd megittam. Bementem az irodába, mert tegnap ott hagytam az esernyőmet. Ha már ott voltam, gyorsan átolvastam a Kórustest programját, kicsit változtattam rajta, majd 7 óra 38 perckor kiléptem az irodából.

Az udvaron, szokás szerint, találkoztam Csóka bentlakóval. Az előző esti rádióadásról beszéltünk két percet, majd még egyet az idei est programjáról. Ez után elindultam a postára, hogy megkérdezzem, nem jött-e hír a vőlegényemről. Egy hónapja már, hogy a fegyverszünet aláírásáról pusmognak.

A férjemmel elhatároztuk, hogy ha végre vége ennek az örületnek, igazi család leszünk. Én három gyermeket szeretnék, ő négyet. Csak jönne már haza!

Mindenki azt suttogja, hogy hamarosan itt a béke.

Cs. E.

Szeretek ilyenkor kiülni ide, mert a kórustagok még alszanak. Ez a bő óra reggelente csak az enyém, meg persze az igazgatónőé. Vele csak néha kell megosztanom, akkor is csak pár percre.

Szeretem a régi térképeket is. Ha Óapófa egy arc lenne, ez a kerület lehetne a homloka. A mi háztömbünk pedig egy izzadt-ságcsepp rajta. Pont olyan, mint ami az én homlokomon jelenik meg reggelente. Mostanában rosszul alszom. Azóta van így, mióta nem kapok mentolos cukorkát vacsora után. Amíg kaptam, csak elfeküdtem az ágyban és élveztem, ahogy a hűvös szétárad a nyelvemen, majd lassan befolyik a nyelvem alá, aztán máris

reggel volt. Szólt az ébresztő, és kimentem a többiekkel reggelizni a teraszra. Most minden reggel ez a pad az én páholyom. Innen nézem, hogy hangolja a reggeli napfény az ébredező falat. Meg ott van az a csillár. Három lefelé szélesedő, láncokon függő körből áll. A legszebb az benne, ahogy befutotta a borostyán. Ahogy a levelek kilépnek az árnyékból, a zöld olyan árnyalatait mutatják, amilyennel máshol még nem találkoztam. A napfény ilyenkor taktusról taktusra végighalad a fehér burkolaton, mire elér az udvar térköveiig, csak úgy ragyog rajta a csend. Csak a felhők tudnak így hallgatni. Azt egészen mostanáig nem értettem, hogy ha némák, hogy tudnak ilyen összhangban haladni.

A csilláros terem fölött van egy erkély. Mostanában ki szokott oda állni egy alak. Vezényel a felhőknek. Őszintén szégyellem magam. Még új itt, nem tudja, hogy én már jó ideje nem... Biztosan nem tudja. Pár hónapja, mikor a felhők már behangoltak, nekem is intett, hogy mikor lépjek be. De én úgy tettem, mintha nem venném észre.

A. K.

Három hónapja költöztem Óapófára. Gyerekkoromban sok cikket olvastam az itteni Zeneakadémiáról. Látni akartam, mi maradt a nagy múltú zenei fővárosunkból. Nem nagyon volt pénzem, ezért bármilyen munkát elvállaltam. Már több mint két hónapja mosogattam egy kis kifőzdében a II. kerületben, a Sörtedombon, mikor hazafelé sétálva láttam, hogy valami otthonba könyvtárost keresnek. Elmentem a címre, és az elbeszélgetésen megtudtam: a Búbos Blanka Otthonban olyan zenészek, énekesek és karmesterek élnek, akik súlyos pszichés vagy egyéb egészségügyi problémával küzdenek. Akad itt harmincéves is, de a legtöbben már a sokadik x-et tapossák. Az intézmény a Nemzet Hangja-díjas operaénekesnőről kapta nevét, arról a bizonyos Búbos Blankáról. Akkoriban óriási címlapsláger volt az

ügy: a művésznő utolsó fellépése előtt a színházi kést valódi-ra cserélte, mellyel a harmadik felvonás végén leszúrnák a főhősnőt. Állítólag gyógyíthatatlan szívbetegségben szenvedett, egyesek szerint zsarolták valamivel, megint mások szerelmi bánatot emlegettek. Úgy akart bevonulni a zenetörténelembe, hogy vérző mellkassal éneklje végig hattyúdalát. Búbos Blanka, a mi egykori pacsirtánk, mint tudjuk, egyedi hangjáról és nem anatómiai tudásáról volt híres. Az ária első sora közben saját vérébe fúlva összeesett a színpadon. Az Óapófai Zeneakadémia a tragikus halált halt művésznő emléke előtt tisztelegve létrehozta a Búbos Blanka Otthont.

Az épület északi fekvésű, négyemeletes, felülről nézve egy majdnem szabályos háromszögre emlékeztet. Az én birodalmam a 4. emeleten van. Akad vele dolgom, de pár hónap, és rendbe hozom. Az előző könyvtáros nagy felfordulást hagyott maga után. Leltár már vagy két éve nem volt. A térképek, amikből viszont feltűnően sok van, nagy kupacban hevernek az egyik sarokban. Az íróasztalom egy nagy, üveges ajtónál áll, amely az udvarra néz és egy erkélyre nyílik. Ezen az oldalon csak a legfelső szint használható, az enyém, az alsóbb szinteket még nem renoválták.

Az udvart egy széles ösvény szeli át, és egy terasszal ér véget. Ide ülnek ki a bentlakók reggelizni, ha jó az idő, vagy akkor, ha épp nincs terápiás foglalkozásuk. Mikor kiállok az erkélyre rágyújtani, sokat nézegetem ezeket a görnyedt hátú, magukban dúdolgató, pislákoló csillagokat.

A kedvencem Csóka Ernő, a Fővárosi Filharmonikusok egykori első hegedűse, országunk egyetlen női karmesterének, Kelep Lenkének volt vőlegénye. A művész úr azért került be az otthonba, mert jegyese az esküvő előtt lelépett a cintányérossal. Ez a tény mind magánéleti, mind szakmai szempontból felőrölte. Már talán nem is emlékszik, mekkora tehetség volt. Keveset beszél, de ha néha mégis megszólal, fojtott, rekedtes hangon valami bo-rostyánról, meg egy felhőknek vezénylő karmesterről beszél.

Éveken át ugyanazt az altatót kapta, mint mindenki más. Ha jól hallottam, úgy fél éve, egy rutinvizsgálat során kiderült, hogy fokozatos szellemi leépülését az altató egyik hatóanyaga okozza. Azóta nem kap altatót, így minden reggel ő az első, aki kiül a teraszra fél hat és hét között. Én is ilyentájt szoktam beérni a villamossal. Egyszer napindító cigarettámat pőfékelve intettem neki, mire ő zavartan félrekapta a fejét, és a falra meresztette tekintetét.

Ma Csóka úrral egy hölgy beszélgetett. Rögtön megismertem a személyzet beszámolóí alapján. Ő az igazgatónő, Rikoltó Sarolta, az egyetlen beteg, aki nem a rivaldafényből került ide, illetve nem közvetlenül. Édesanyja, Rikoltó-Héjássy Elza, zongoraművész volt. Sarolta, képzett ápolónő lévén, mikor tüdőbeteg édesanyja állapota súlyosbodott, ide helyeztette magát. Anyja hamar elment, ő mégis itt maradt, és egyre több mindenért kezdett felelni, mígnem megválasztották az intézmény vezetőjének. Neki köszönhető, hogy az épületből a háború alatt nem csináltak laktanyát.

Hiába volt akkor már évek óta vezető beosztásban, nem vetette meg a kemény munkát. Intézte a hivatalos ügyeket, foglalkozásokat, programokat szervezett. Bár ő maga soha sem kapott zeni képzést, folyamatosan gondoskodott a bentlakók zenei étvágyának kielégítéséről, minden évben kórusestet rendezett az épület dísztermében. Egy esős napon épp a koncertterem padlóját fényesítette, hogy a pár nap múlva tartandó kórusestre minden tökéletes legyen, mikor a portás felhozott neki egy táviratot. Az öreg úgy mesélte nekem, hogy az igazgatónőnek kifutott a szeméből a fény, aztán visszakuporodott a parkettára, és folytatta a suvickolást. Két napig nem lehetett elmozdítani onnan, ő csak térdelt és súrolt, térdelt és súrolt. A második napon, estefelé megszólalt a légvédelmi sziréna, mindenki levonult a pincébe, Saroltát csak benyugtatózva tudták leválasztani a parkettáról. Akkor éjjel bombatalálat érte a szemközti házat. Az útburkolat,

a Búbos Blanka homlokzata az utcára néző alsóbb szintekkel együtt súlyosan megrongálódott. A legtöbb ablak, így a koncertterem hatalmas üvegajtajai is, melyek az udvar felé néztek, kitortek. A koncertterem csillárja, csodáival határos módon, épségben maradt. A termet azóta felverte a gaz. Se idő, sem pénz nem jut az északi szárny rendbehozatalára.

A riadókészültség megszűnte után Saroltát visszavitték az irodájába, lefektették a kis, rozoga heverőre, amin aludni szokott, ha a felgyülemlett ügyek miatt bent maradt éjszakára. Fénytelen volt a tekintete, csak feküdt és bámulta a plafont. Egy fiatal ápoló, Terike, ott maradt virrasztani. A lány hiába volt szorgalmas és elhivatott szakmabeli, a bombázás és az örökös szirénázás mellett két napja nem tudott aludni, ezért rövidesen őrhelyén érte az álom. Másnap Sarolta ébresztette. Terike nekem így mesélte: Olyan volt, mint annakelőtte. Olyan, de valahogy mégse. Ugyanaz a lendület, de valahogy... mintha egy hajszál vékony fátyol nőtt volna a szemei mögé. Nem értette, miért viselkedik vele mindenki olyan furcsán, miért beszélnek vele úgy, mintha valami szörnyűségen ment volna keresztül. Azóta is reggelente mindenkivel higgadtan közli a teendőket a kórusesttel kapcsolatban, és azoknak, akikkel bizalmasabb viszonyban van, lopva odasúgja, hogy hamarosan aláírják a békeszerződést, és akkor visszatérhet a vőlegénye. Mikor végre összeházasodnak, mindenképpen három gyermeket szeretne, a lányát zongoraórákra fogja járatni, a fiát majd az apja tanítja meg lovagolni, a harmadik gyermek meg kell a hazának. Mindenki részt vesz a színjátékban, hálából, szeretetből, vagy csak megszokásból.

Ma reggel Csóka úrral beszélgetett pár percet, nem hallottam pontosan, de talán a rádióműsorról meg a próbákról volt szó. Rápillantott az órájára, elköszönt, majd kinyitotta feslett esernyőjét, és elsétált a napfényes, tavaszi reggelbe.

Tinkó Máté

Sötét felhők jönnek

(A hátrahagyottak dallamára)

Azt hiszem, úgy általában semmi esély
egy jobb emberi létre. Ha belegondolok,
majd' minden mozzanat értelmét veszttet.
Ott van Jób és Sziszüphosz, velük olykor körbe-
írható a szenvedés, vagy talán még Eszter könyve
új belátásokat hozhat: ennyivel az egész kulturális
emlékezet elintézhető volna, megunható, erőltetett.
Tegnap hajnalban azért nekem is volt egy látomásom.
Sokáig bámultam egy amerikai sorozatot, az utolsó
előtti részben a mindenkori mellékszereplők kikötnek
egy lepukkant texasi bárban: a nő kétszer két felest
rendel józanság ellen, aztán már csak a férfi szemét
és száját nézi, tekintetével mohón falja, háromszög-
képben zárul mindkettejük arca. Szépek, titokzatosak.
Akkor, ott, kizuhanunk az idő zajlásából.
Mert nő és férfi abban az olcsó, lepukkant bárban
valahol Texas közepén táncolni kezd majd,
a helyhez illő countryzene andalító ritmusára.
Átkarolják egymást, míg feloldódnak a csókban.
Igen, ott kellett volna mindhármunkat – nézőt és játékost –
a halál egyként elérje. Mert azt hiszem, már semmi esély
egy annál különb emberi létre. A jelenet véget ért, az idő
a pillanatot hamar szilánkosra törte. Mondhatjuk úgy is:
már örökre befellegzett.

Vass Norbert

Kontrás

Szegedi Roli nagyot esett. A földet, ami a térdére tapadt, iszapossá áztatta a sebéből csorgó vér. Tehetetlenül tekingetett körbe, mellette meg – mint valami konok lokátor a rég bezárt Táncsics laktanyából – forgott még pirosra fűjt BMX-ének az első kereke. Az utca lebetonozott felén kopott dukkójú kocsik suhantak, de úgy, mintha a Szegedi nem is ülne ott keserves arcot vágva a porban, és mintha nem is lenne úgy megdagadva a térde, mint a fánk, amit az Erzsi néniéknél ettünk, mielőtt cangázni indultunk volna. Én szótlánul álltam ott a Szegeditől nagyjából egy féknyomnyi távolságra, mert amikor hallottam magam mögött a nyekkenését, egyből behúztam a hátsót, krosszosan kifaroltam, és magam mögé néztem, hogy lássam, mi folyik ott. A talaj westernesen porzott, én meg – akár pisztolyhősök a jugoszláv prérin – mozdulni sem bírtam a soktól. A Szegedi se. Ki tudja mennyi idő telt el így, tétlenül, szipogva, és arra sem emlékszem, hogy én csöngettem-e föl, vagy anyáék szagolták ki a bajt. Épp a házunkkal szemben tanyázott ugyanis el a Szegedi, ami – ha belegondolok –, fura, mert elég sok hely van a világon arra, hogy eltanyázzunk. Most mondjuk kapóra jött mégis, hogy ezt a kövekkel leszórt földesútszakaszt szemelte ki erre a célra.

Mert egyszer csak ott volt apa, megnedvesített egy ruhazsepit a kerti csapnál, és azzal törölte körbe a Szegedi sebé, aztán eltámogatta a Kadett kombinkig, és mondta, hogy akkor ő most hazaviszi a Szegedit a Herman Ottóba. Addigra nagyjából magamhoz tértem, és én meg azt mondtam, hogy ne aggodjál, Szegedi, majd én akkor hazatekerek a cangáddal! Elhaló hangon válaszolta, hogy kösz, az orra taknyos volt a sírástól,

és onnan gondolom, hogy fájhatott neki a térde nagyon, hogy az arca olyan fehér volt, mint a porcukor az Erzsi néni fánkján. Amíg felállítottam és leporoltam a Szegedi cangáját, arra gondoltam, hogy megennék még abból a fánkból párat, de mindegy – gondoltam tovább –, hát csak megkínálnak valamivel a Szegediék, amiért visszaviszem szegénynek a cangáját a Herman Ottóba, ahol laknak. Ha nincs fánk, hát nincs, én akkor egy kis vajas-uborkás kenyérrel is beérem.

A Szegedi kettővel állt előttem a tornasorban. Pont annyival volt magasabb, hogy nekem nem ért le a lábam a cangája nyeregből, de nem is bántam, mert állati kényelmetlennek nézett ki az a lyukacsos, kék és kemény valami, amire ülni tudtam volna, ha vagyok olyan magas én is, mint a Szegedi. Emelkedett úgyis az út, úgy csináltam, mintha egyébként is a nyeregből kiállva lenne kedvem tekerni. Ahogy tekertem ott a Baki Laci bácsiék, a Séta emberék meg a Gál Robiék előtt, az járt a fejemben, hogy olyan az én gyerekkorom, mint a Simon Vikiék hídja melletti fának az árnyéka. Hogy ágbogas és könnyű. Örültem volna, ha kint nézelődik a Simon Viki, hogy oda lehessen köszönni neki, de nem volt ott, úgyszólván eszembe jutott legalább, hogy elnézek a Lestyánék házánál balra, nem jön-e arról valami idióta, mert akkor jól néztem volna ki, ha a Szegedi cangájával csapnak el, ráadásul pont a Simon Vikiék hídja előtt.

De nem jött senki balról. Se a tizenhármas csuklósbusz, se a Baranyai Ferike bátyja a kék Simsonjával, de még a Family Frostos se, tényleg senki. Eszembe jutott, hogy megkérdezem majd apát, hozott-e magával esetleg pénzt, meg van-e a csomagtartóban egy cserekanna, mert akkor beugorhatnánk hazafelé egy szörpért, mert volt még ugyan a kiviből, de azt már untam nagyon, a Zubor Zoli meg mesélte valamelyik nap, hogy nekik most indiáncseresznyéjük van, ami kimondottan finom. A lerakat ott volt a Herman Ottó meg a Kapoli sarkán, a Szegediéktől gyalog legfeljebb három perc. Borszag volt a

lerakatban mindig, és évszaktól függetlenül őszi hideg. A kanás szörp mintha kettőhúsba került volna. Akkor még csak a húszas volt fém, a százas az nem. Nem tudtam ugyan elképzelni, milyen lehet az indiáncseresznye, de ahogy befordultam a Szegediék utcájába, a számban éreztem szinte az ízét mégis, és azon morfondíroztam, hogy milyen jó lesz majd a Szegedi anyjának az uborkás-vajas kenyérére inni egy pohárral, és elmesélni aztán a Zubor Zolinak, hogy már nekünk is van indiáncseresznye szörpünk, és ha gondolja, akkor jöjjön át egyre, mert szívószállal még finomabb.

Aki nem cangázott még arra, az nem tudja, hogy a Kőrösi emelkedik végig. Sunyin, de emelkedik, így aztán egyszer se kellett fékezni, amíg odaértem a Szegediékhez. Vártam már, hogy ráfordulok a meredek hídra, és kifarolva parkolok le majd a garázs elé. Lehajtom a sztendert, aztán becsöngetek, hogy csókolom, meghoztam a piros cangát, a Szegedi anyja meg hálás szemekkel mondja, hogy köszöni, és hogy menjek már be megenni egy szendvicset ezzel a bicebóca Rolival. Marha meredek az a híd. Annyira, hogy nem is értettem akkoriban, hogy tud a Matyi bácsi feljönni rajta a Ladával. Pláne télen. Most viszont tavasz volt, nekem meg eleve lefele kellett mennem, úgyhogy jól megtekertem még, mielőtt ráfordultam volna. A menetszél megrázta a lekvárfoltos fehér pólómat. Száguldottam. Ujjaimat finoman a jobb oldali fékkarra csúsztattam, és attól fogva, hogy azt bármiféle ellenállás nélkül be tudtam húzni, gyanakodni kezdtem. Ami ezután történt, nem tartott három-négy másodpercnél tovább, de lelassult akkor valahogy az idő. Vagy inkább szétterült. Úgy valahogy, mint az Erzsébet néni fánktésztája a szaggatás meg a porcukrozás előtt. Kétségbeesetten behúztam a fékkart megint, de akkor láttam már, hogy bovdén ebben, ami továbbvinné a húzást a patkó felé, nincs.

Vagy húsz méterre lehettem már csak a kenneltől, ahonnan a Szegediék kutyája éktelen haraggal ugatott rám. Azt ugathatta,

hogy kontrás, baszod, kontrás – idős volt, ő beszélhetett már akkor csúnyán –, de hát nem értettem én, hogy mit ugat, meg ha értettem is volna, akkor se lett volna időm rá, hogy felfogjam. Alattam a canga, szemben a kennel, balra meg a zárt garázska-pu. Dönteni kellett, maradt még egy lélegzetvételnyi idő. És akkor valami isteni sugallatra, vagy csak mert a kannásszörpös is abban az irányban volt, a garázsajtó felé rántottam a kormányt. Nem tudom, miben bíztam, mert az biztos, hogy ha nekimegyek, akkor úgy összetöröm a Szegedi cangáját, meg magamat is, hogy se uborkás szendvics, se indiáncseresznye, se fánk. És akkor komótosan – mint a Kadett kombink csomagtartója – nyíltni kezdett az ajtó befelé. A Matyi bácsi, aki egy üres kannáért ugrott valószínűleg le, hogy hozzon egy telivel helyette bort a lerakatból, nem számított rá, hogy jövök. Pont a festékek közé csapódtam, és akkorát estem, mint fél órája a Szegedi, csak nekem azért nem lett iszapos a térdem, csak simán véres, mert a Szegediék garázsa le volt betonozva. A Matyi bácsi úgy nézett rám, ahogy én nézhettem nemrég a Szegedire. Tanácsstalannak tűnt. Aztán megkérdezte, hogy miért nem fékeztem. Beszélni nem tudtam még akkor, csak mutattam, hogy én húztam a fékkart nagyon. Azt mondjuk hiába húztad, legyintett a Matyi bácsi erre, mer' az kontrás, baszod, kontrás!

Odakintről kutyamorgás hallatszott. Azt moroghatta fejcsóválva a Szegediék kutyája, hogy én is mondtam neki, de nem hallgat ez senkire... Életben voltam és hallgattam. A kiakasztott patkóféket bámultam, és egyre a bovdent kerestem, de hiába, mert az nem volt. A Matyi bácsi megsajnálhatott, ahogy ültem ott a garázsuk összefestékezett betonján, véresen, mert kisvártatva odaszólt, hogy ha kinézegetlődtem magam, akkor bicegjek majd fel a konyhába, mert úgy tudja, hogy a Roli hagyott nekem párat a friss fánkból. Felvett a földről két üres kannát, és a lerakat irányába indult. Biztosan nem indiáncseresznyéért.

Horváth János Antal

kripta

augusztus vége volt már,
az utcára érve elengedtem a kezed

el kellett mennem,
oda, ahol a földút mellett lelopták jézust a keresztről,
mert réz volt és eladható,
ott mesélte a borászlány, hogy a város tönkretette azt a grófort,
a családi kriptáját minden háború alatt kifosztották,
nem maradt se család, se kripta,
csak egy murvafürtös kőfal és egy név,
nagyanyám vitt el előtte kézen fogva,
nem fázol, kérdezte, és remegett a szája,
a termelés szempontjából kedvező volt az időjárás,
nem is esett jégkár, mégis,
keserűnek ízlett az érett királyleányka két nappal a szüret előtt,
ott jöttem rá, hogy a név nem jelent semmit,
nem a tök hibás a főzelékben, hanem a kapor,
nincs kripta család nélkül, és jézus sincs a kereszt nélkül,
és ahogy elmentünk a rét mellett, a napraforgók nem néztek fölfelé,
pedig dél volt és napsütés, hálátlanok voltunk,
mint mindenki, aki függ valamitől

nem túl korai...

nem túl korai ez a séta
az egyes villamos vonalán,
mint egy filmdíszlet,

igen, az egész utca,
a villamos, a kipakolt teraszok,
miskolc, mint egy felépített háttér,
olykor előtér, mihez képest,
ízléstelen trikók, ez a jelmez,
válogatott statiszták,
itt kellék a pattintós cigi,
te ismered ezt,
a jobb oldalamon mész,
hogy ki tudjam húzni a kardom,
pedig nem volt tessék,
se kamera-hang forog,
oda jártál iskolába, mutatod
a villamos üvegét bökdösve,
ott cigiztetek a tesco mögött,
de innen azt nem láthatom,
túl messze van a villamos,
majd holnap megnézem,
hátha oda tudom majd képzelni
a tizenhat éves téged,
cigivel a kezedben, izgulsz,
az a srác is ott van,
ő is cigizik, ez a kép csak így jó,
most talán egy határ menti benzinkútnál dolgozik,
szerencsejátékos, szenvedélybeteg,
vagy egy állatmenhelyen gondozó,
te meg engem viszel haza,
őt kiírták, engem meg be,
a gyártás nem tudta megoldani
az egyeztetést,
és a rúzsfoltos cigarettavég
ujjaid közül az én számba kerül,
és nincs köszönjük, ennyi

Csabai Máté

A szervcsempész

Mint egy gyermekparalízis, olyan volt az arca.

A poggyászat már leadta a pultnál, egy kisebb bőrönd volt csak, három felsővel, két nadrággal, pár harisnya és bugyi, néhány tampon és fogkefe, csak a legszükségesebb dolgok, melyek néhány napra biztosítják számára a tisztaságot. Továbbhaladt, marta a lelkiismeret a detektoros kapuknál, úgy érezte, a tüdeje fémmel van tele, szinte hallotta az ezüstös hangot, ha felköhögött, s közben iszonyodva tekintett a biztonságiak húsos tenyerére, és hogy mi lesz, ha sípol a kapu, gondolta.

A tapogató kezekre nézett.

Csak a hülye aggódik, ha élő emberi szerveket csempész egy másik országba. A sajátjait. Még útlevele is van.

Én távolról figyeltem csak, és nem is őt. A férfira gondoltam, aki néhány méterrel mögötte várt a sorára, izmos volt és magas, mint akinek a testét legvégső körvonalakig belakta a lélek; irigyeltem érte. Ahogy egy korsó feszül a benne lévő víz köré, olyan volt a bőre. Én már egy ideje pár lépés távolságból követem csak a testem, nevetek rajta, szánom, mintha nem egyek volnánk. A magazinok szerint körte alakúnak számít, kerek és észrevehető fenekem van, kis mellem és keskeny vállam. De mintha nem is lenne.

Mégis – a testiség fontos. Erre éjszaka jövök rá, a mozdulatlanságban, mikor a testnek kellene elaltatnia.

Egy boncnok mondta egyszer, hogy a legtöbb hullánál úgy érzi, fennakadt szemgolyójukkal most néznek először az ég felé. Vasárnaponként a temetőbe vitte ki a gyerekeit, vagy ha nem jöttek, az idős apját, hogy mintegy az ebédet lemozogva sétáljanak a kripták között, én anyámhoz jöttem, rutinosan virágot

cseréltem, a fonnyadt szegfűt fehér rózsára, s közben a boncnok megkérdezte tőlem: ugye jó, hogy ilyenkor már nincsen szaguk? A legtöbb ember úgy véli, a boncnokok alkoholisták, sötét helyiségekben dolgoznak, és hullabűzt árasztanak. A legrosszabb, hogy ebből semmi nem igaz.

- Ugyanolyan munka ez is - bizonygatta.

Nekem minden könnycseppem steril.

- A legkorszerűbb elszívóberendezésekkel, egy épület harmadik emeletén. Nyáron persze szopás, a melegben erősebbek a szagok. De télen, egy hosszabb séta után, kihűlt végtagokkal, a hidegtől felpuffadt orral alig különbözik egy halottól az asztalomon.

Ez akár lelkesítő is lehetne.

A felesége elvált tőle, vitte a gyerekeket (most épp bújócskát játszottak a kövek között), azt mondta, erre a munkára százból egy ember képes, együtt élni a százból eggyel a millióból egy. Ő nem az.

- Persze - mondta a boncnok, bogarakat taposott el a lábával, miközben beszélt, néha ugyanazt kétszer, észre sem véve, hogy döglött már -, persze megértem.

Kilencvenhét évet élt a dédanyám.

- Nem voltam képes egy testet ölelni este, ő meg várta volna. Szeretkezést, szexet, vagy dugást.

A fejfán nevek, megszokásból tovább számolgotom elhunyt rokonaim életkorát. Hetvenegy év. Hetvennégy év. Negyvenhat év.

Harminckét éves vagyok, férjezetlen, és buszra ülök a repülőtéren. Ismerősöm gépe még a kifutón, majd eltűnik a távolban, ahogy a busz halad előre az egyre kisebb utcákban. A szemközti ülésen egy anya ül kislányával, egy barbibabát öltöztetnek ketten, a baba kopott, apró tejfogak nyomai ékelenkednek az arcán, torz vigyorba fordult a mosolya. Mint egy boldog halott.

A temetőben, ahol kedden voltam, anyám és nevelőapám fekszenek. Nevelőapám többször megvert életében. A halála után néztem a leghosszabban a szemébe.

– Nem is te vagy az igazi apám – gondoltam. Hogy nincs joga.

Egészen pontosan alig pár pillanattal a halála után. A padlón feküdt, apró vértócsa növekedett a feje körül, mellette egy katódsugaras tévé, éles sarka vérbe mártva.

Rossz jegyet kaptam talán, vagy ellógtam a röpiédzést, nem emlékszem már. A nevelőapa (a pszichológus hívta mindig így, azóta én is) nyitotta rám a szobám ajtaját, bőrove jellegzetes hanggal szaladt végig a dereka körül, pár perc múlva vöröslő seggel, a tizenkét évesek utálkozásával feküdtem végig az ágyon.

Néhány nappal később történt, a könyvespolc lábába rúgtam, feldagadt a kisujjam, ráadásul a szekrény lába is megrepedt, a tévé megbillent a tetején. Nem mertem szólani senkinek a kárról, nem akartam hallani megint a nadrágszűj süvítő hangját, ahogy körbecsúszik a farmeron. Néhány játékdobozzal támasztottam alá a szekrényt, lemondva arról, hogy játszani fogok velük még egyszer. Úgy képzeltem, ez az alátámasztás egy életre szól, vagy ha nem is, ez a pár doboz kirakós minimum évekre biztosítani fogja a polcot, helyettesíti a lábat, óvja a tévét.

Az anyám továbbképzésen volt azon a hétvégén, bár mindannyian tudtuk, valójában egy nyaralással is felérnek számára ezek az alkalmak, melyeket egy másik városban, hozzá hasonló tanítónőkkel, latexszagú kollégiumi szobákban tölt el, s közben gyerekpszichológusoktól hallgat előadásokat.

– A legtöbb kislány már tízéves kora előtt felfedezi a testét, megtalálja kedves pontjait, stimulálni tudja a klitoriszt. Ennek az örömmnek semmi köze a férfiakhoz.

A mellékhelységben ondószag még péntek estéről.

Anyám úgy jegyzetelt, mint egy főiskolás. Aznap éjjel volt utoljára orgazmusom.

Másnap, vasárnap a nevelőapám megjegyezte az ebédnél, hogy hangokat hallott a szobámból lefekvés után. Szégyenkezve kanalaztam a paradicsomlevest, a sárgult befőttésüvegek mosatlanul heverték a mosogatóban, azokban volt, anyám előre főzött hétvégére. Nem mertem feljebb nézni, nem láttam nevelőapám arcát, valószínűleg vigyorgott, és majdnem az az izgatottság dobolt benne, mint a szűzfiúkban, ha először látnak pinát.

Összerándultam, és ez talán még jobban tetszett neki.

Nehéz volt a levegő a konyhában, a sarkok feketék voltak, mint egy ödémás tüdő. A falon, a kétszemélyes asztalka felett pecsétetes, olcsó tapéta, elvileg lemosható, hűgysárga foltokkal, alig pártenyérnyi, körülötte indigókékékké sötétedett ételfoltok őrizték a heti veszekedések nyomát. A járólap vajszinű, inkább már sárga volt az is, a művelődési házból kaptuk, mikor újrarakták a közösségi terem padlóját. Több mint tizenkilenc éve nem jártam abban a konyhában.

A legelső önkéntesek napokon át járták az afrikai falvakat, mert nem találtak éhező kiskorúakra. Távolról a csipésektől duzzadt arcú, felpuffadt hasú néger gyerekek jóllakottnak tűntek. Így a fehérek lelkes csapata egy szavanna közepén táborozott le, és elfogyasztották a hozott élelmiszer egy részét. Tele hassal, horkolva aludtak el. Másnapra hiénák és oroszlánok falták fel őket, mert elaludt a tűz, és az is, aki őrizte.

Anyám félrefordított fejjel gyermekpszichológiát hallgat, míg nevelőapám itthon izgatottan utalgat rá, hogy simogatom magam.

- Csak holnap délben jön.
- Ki?
- Anyád.

Nem lepődnék meg, ha kiderülne, hogy már csecsemőkorban is magamhoz nyúltam, ha anyám nem látta. Vagy születésem előtt, a méhben. Az igazi apám talán boldogan rakta a kezét

anyám hasára, érzed, hogy rugdalózik, mondták, én közben megborzongtam a gyönyörtől. Aztán apám elment munkába, ács volt, leesett a tetőről. Anyám épp Mozartot hallgatott, meg Vivaldit, ahogy a védőnő tanácsolta, klasszikusokat, ennyit csak megtehet a babáért, gondolta. Aztán jött a telefon, meghalt a férje, mondták.

„Ó – Csak ennyit mondott anyám.” Mozart megnyugtat.

Az önkénteseknek úgy tűnt, minden rendben van Afrikában.

Éjjel a nevelőapám belépett a szobába, a bőröv ismerős süvítésére ébredtem, de most rögtön sercent a cipzár is utána, s a férfi lassan közeledett a sötétben.

– Vigyázz, nehogy megbotlj – mondtam, bár tudtam, miről van szó.

A szobám ablaka egy búzaföldre nézett, a falu szélén laktunk. Szeptember volt, az éjszakában apró szeplők voltak a pipacsok a búzatabla világosszürke arcán. Még a hold is világított. Egyike voltam a pipacsoknak. Bogarak másztak fel a száramon, szél jött, leestek, újra mászni kezdtek. Pipacs voltam, a szél az ablaknak fordított, érzékeltem az ablaktáblák ütemes rezdülését, összeborzadtam, ahogy egy férfi halkán belenyögött az éjszakába. Az út felől róka közeledett, csaholt, prüszkölt, szúrós búzagalászok ingerelték orrát, valahol madarak riadtak fel a hangjára, a pipacsot eltaposta, én kismadár lettem, az ereszcsontra szálltam, majd az ablakpárkányra, az üveg túoldalán egy férfi utoljára nyögött az éjszakába, újra megriadtam, búza között pipacsot találtam, róka taposhatta le, leszakítottam, repültem vele. Nem ejtettem el.

Állítólag akárhogy igyekeznek a szülők, gyerekeik ugyanazokat a hibákat követik el, mint ők. Nem tudom, mi igaz ebből egy nevelőszülőre, de velünk egy apró mozzanat erejéig fordítva ment ez végbe. Nevelőapám is belerúgott a polc sarkába. Én, mint egy holttest, úgy feküdtem, a falnak fordulva, nem zokogtam, nem remegtem. Nem léteztem. Ő hangtalanul nyúlt a nadrágjáért, sercegett a farmer kemény anyaga, majd lehajolt a nadrágszíjáért is, aztán tompa reccsenés, káromkodás.

A tévé fenyegetőn, mint egy bálványisten-szobor, billent meg a szekrény tetején, amikor nevelőapám még mindig hajolva tapogatózott a ruháiért. Zuhanás. Néhány pillanat, és nagyarasznyi mélyedés tátongott a koponyáján, a tócsa gyorsan növekedett a feje körül. Az arca, mint az elhasznált barbibabáé, a lábainál szétszóródott kirakódarabok, Mona Lisa szemeinek, arcának, ujjainak darabjai.

A legrosszabb mégis az volt, amikor hallottam, hogy a rendőr megkérdezte, miért van óvszer a halott nevelőapám farkán. A konyhában ültem már, a szomszédasszony szorongatta a kezem, és minden mozdulata arról árulkodott, hogy szörnyűség történt.

Nem lehet már kirakni Mona Lisát.

A rendőr arcán repedések futottak végig, ahogy hozzám beszélt. Kelések emelkedtek ki a bőrén. Emberi vulkán-tevékenység. Mindjárt előránt egy pisztolyt, és föbe lövi magát. Vagy a szerencsétlenül sajnálkozó szomszédasszonyt. Teljesen tönkretettük anya nyaralását.

Pár hónappal később ő tette tönkre az én karácsonyomat, egy rokonunktól kaptam a hírt, hogy anya meghalt. Autóbaleset, hazudták. Évekkel később tudtam csak meg, hogy felakasztotta magát, mert nem bírta elviselni, hogy elvettek tőle, és intézetbe kerültem.

Megsirattam, mikor megtudtam az igazságot. Ő így mondta el, hogy szeret.

A nő, akit a reptérre kísértem, tegnapelőtt mondta először, hogy el akar menni. Külföldre, most repülne először. Segítettem neki repülőjegyet foglalni. A társaság honlapján néhány villogó reklám hirdette, hogy egy új módszerrel napok alatt rengeteget lehet fogyni.

– Mostanában fitneszre járok – mondta, és végigsimította a hasát. Lapos volt, kemény is talán, megfogni nem mertem, csak csendben tiszteltem a test szépségét. Persze a feneke még mindig nagyobb volt az ideálisnál, és a válla szokatlanul keskeny.

Lefoglaltuk a repülőjegyet, kinyomtattuk a papírokat. Leheveredett a fotelbe, csak egy van a szobában, én a földre ültem.

– Hiányozni fogok? – kérdeztem. A távolba nézett, mint aki gondolkodik. Igent hazudott. Kicsit. Úgy éreztem, darabjaira hullik az arcom, mint Mona Lisáé, akkor. Felállt, néhány karlendítést csinált, nyújtózkodott, megérintette a boltívet a folyosón, azt mondta, elmegy aludni. Én persze nem érem fel a boltívet, székre kell állnom, ha pókhálós.

A kalokagáthia antik nevelési elv. Az ókori görögök szerint az, aki szép, erkölcsileg is nemesebb. Egy izmos emberekkel teli szoborcsoport felér egy másfél órás korholással. Én elvesztem.

Ő él.

Úgy haladt át a fémdetektoros kapun, mint egy csempész. Mint egy szervkereskedő. A biztonságiak előszeretettel motozzák meg az izgatott utasokat, százból egyszer drogot találnak a gyomrukban vagy a végbelükben. A legtöbb csempész akármit képes a testébe rejteni egy bőrröndnyi pénzért. Dagantokat sminkel magára, és droggal tölti fel a keléseit. A vámosok egyszer fél liter gennyet nyomtak ki egy felpuffadt lábból, mire kiderült, hogy az illető tiszta. A termináloknál várakozó, remegő nők közül egy híján egymillió csak a repüléstől fél, egy viszont heroint juttat a tengerentúlra a mellimplantátumában. Vagy haisist az álhasában. Nyolchónapos terhes, és nem tudja, hogy fiú lesz, vagy lány.

Átjutott a kapun.

– Ez az első repülése, asszonyom?

Valahol egy madár pipacsot cipel a csőrében.

– Igen.

Az ágyban fekszem, egyedül. A test kellene, hogy elaltasson. Egy repülőgépen utazik nélkülem.

Izsó Zita

Felszínközel

Mostanában szívesen sétálok a partnak ezen a szakaszán,
mert itt sosem jártunk együtt,
és ez a táj elhiteti velem, hogy van valamim,
amit nem adtam oda neked.

Pedig ez csak egy olyan partszakasz,
ahol éjjelente sötétített ablakú autók állnak meg,
kidobják a család egy hét alatt termelt szemetét,
az ellopott tárcákból kiszedett személyi igazolványokat,
házasságon kívül született gyerekeket,
és olyan szürke az ég, mint egy lepedékes szájpadrás,
vagy a váróterem plafonja,
ahol az emberek megtudják a legrosszabb híreket.

Néhány napig magányos kutyafuttatóknak, eltévedt utazóknak,
céltalanul kóborló járókelőknek néztem őket,
aztán rájöttem, hogy ide jön mindenki, aki valaha szeretett téged,
itt dobálják el az oda nem adott ajándékokat,
használt terhességi tesztek.

Ismerősek vagyunk egymásnak
néha hallgatom őket, csak úgy kopognak a szavaik,
mint a betonra hulló dió, egy másfajta,
letagadhatatlan érés gyümölcsei,
hogy végül is itt vannak, nem kell bánniuk a rád pazarolt időt,
hisz mindenük megvan, tulajdonképpen semmit sem vesztek el.
Már csak néha kutakodnak
az ellopott pénztárcákból kiszedett személyi igazolványok között,
hátha megtalálják azokat, akik lehettek volna nélküled.

Új kor

Nagy a hőség.
Sokan azt hiszik, egy jobb korszak következik.
Kiszáradtak a mérgezett vizű folyók,
visszahúzódtak barlangjaikba a legveszedelmesebb állatok,
a rovarcsapdák pedig megtelnek a befejezetlen mondataink
végére szánt
apró, fekete pontokkal.
De a férfiak
továbbra is félnek a saját gondolataiktól,
inkább hagyják,
hogymások csődöt mondott megoldásai keringjenek körülöttük,
bolygó körül az úrszemét,
és csak akkor merészkednek ki az utcára,
amikor már olvashatatlanává válnak a menekülők lábnyomai,
és senkinek sem kell szembesülnie azzal, hogy mi elől futottak.
Fejtetőre tekert kontyú asszonyaik pedig
naptárból kitépett lapok hátuljára jegyzik fel,
amiket úgysem tesznek meg soha,
közben továbbra is csak az alakjuk miatt aggódnak,
azt ismételve, hogy nekik bizony sohasem lesznek gyerekeik.
A tányér szélén hagyott kenyereikből pedig
arctalan bábokat formálnak,
és neveket adnak nekik.

Átépités

Az egyik lapos tetős házból kihallatszik,
valaki azt mondja: gyűlöllek.
De a szó mint egy asztalra kitett fegyver,
senki nem akar ölni vele.
A beszélgetés további részét elnyomja a gyerekek kiabálása,
lelkesezésükből kiderül,
hogyan mozgó célpontra, talán valami madárra lőnek.
Bent a nő felhangosítja a tétét, hogy ne hallja
minden alkalommal, amikor elviszi valaki a nyereményt,
megenged magának egy újabb szelet süteményt.

Az idegenek azért jöttek, hogy leromolják a lapos tetős házakat,
és szép, tágas
lakóparkot építsenek a nem sokkal korábban lebetonozott térre,
egyszóval teljesen átalakítsák a városképet és a lakók lelkeit.

A helyi fiatalokból toboroznak munkásokat.
Az építésvezető az eligazításon
kénytelen lassan beszélni,
mert a többiek úgy tesznek, mintha írnának,
pedig nem figyelnek rá,
és miközben elmondja az építetők terveit,
ők a füzetük szélére rajzolják
a betonnal borított tér letarolt virágait.

Egyet se látok...

Főnök, ideje, hogy kifejtsd a tébolyult sámán-teóriád. A borbélyod ötlete volt?

Borbély? Ez... egy metafora?

Bajuszvicc. Elbeszélések szerint a haiti kultúra pogány papjai képesek voltak halottak feltámasztására.

Ezen élőhottak voltak a zombik.

Nahát. És mi öli meg őket?

Nos...

Nem egy marék író és egy kávékiszasszony. Van itt telefon?

Ó...

Foglalt.

A szűrő- és vágóeszközök dzsungelében az a zsinór tűnhetett a hatékonyabb fegyvernek. Gondolom.

A kávéház első női felszolgálója vagyok. Ennél jóval többre lesz szüksége, ha fel akar zaklatni, vendég úr.

...És az igazgatói irodában is van egy készülék.

A másodikon? Pazar. Egyre meszszebb kalandozunk a bejáratról.

A főbejárat már nem opció. Megáll az ész...

Ezek ...

Barikádót építenek?

Le kellett volna lépni, mondtam én...

Dide, nyugodj meg.

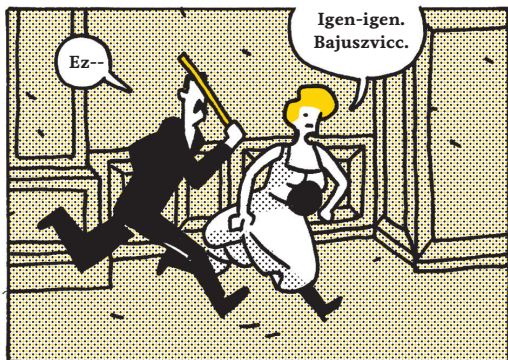
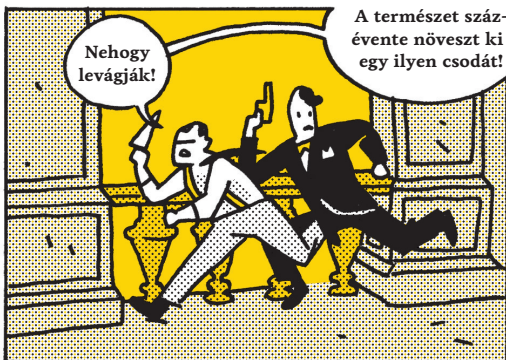
ILYEN MONDAT PÉLDÁUL, HOGY:

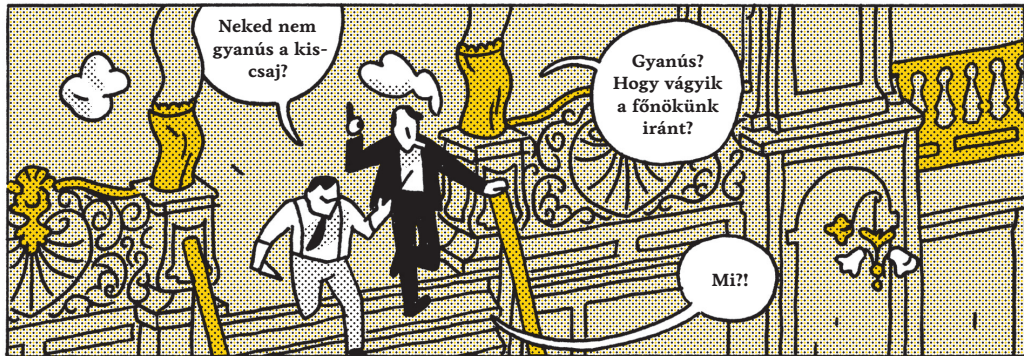
Ketté válunk.

A ZOMBI-HORROR ZSÁNERÉBEN JÁRTAS OLVASÓ BIZONYÁRA FELISMERI AZOKAT A KEVÉSSÉ SZERENCÉS MONDATOKAT, MELYEK SZEREPLŐK ELKERÜLHETLEN HALÁLÁHOZ VEZETNEK.

EZ A 2. FEJEZET DÍSZES CÍMKIÍRÁSÁNAK HELYE,
DE EZ EGY 10 OLDALAS BETEKINTÉS, AMIBEN NINCSEBEN IS FEJEZETEK.
ÁLLJON INKÁBB ITT, HOGY KÖSZÖNÖM SZÉPEN A MEGHÍVÁST
ÉS A KEDVESSÉGET AZ APOKRIF SZERKESZTŐSÉGÉNEK!
VALAMINT SZIA ÁGI!

Neked nem gyanús a kis-csaj?

Gyanús? Hogy vágyik a főnökünk iránt?

Mi?!

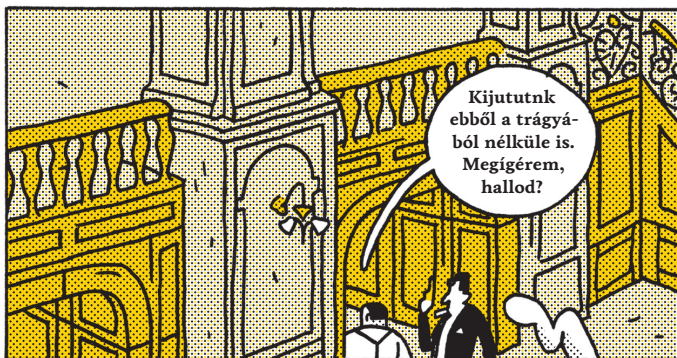
Bizony. Reális Esti-féle intuíció.

Csak éppen azt nem súgja meg, hogy Bandi bébi mely szőnyeg mögé lapult.

Szabad-e sírni a kárpitok alatt? ...Apropó, Esti Kornél, ugye, kimarad a körből?

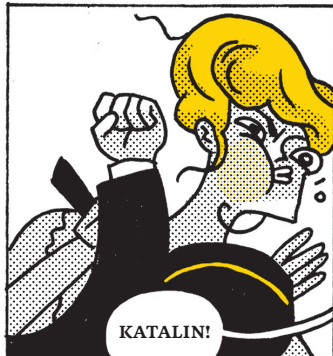
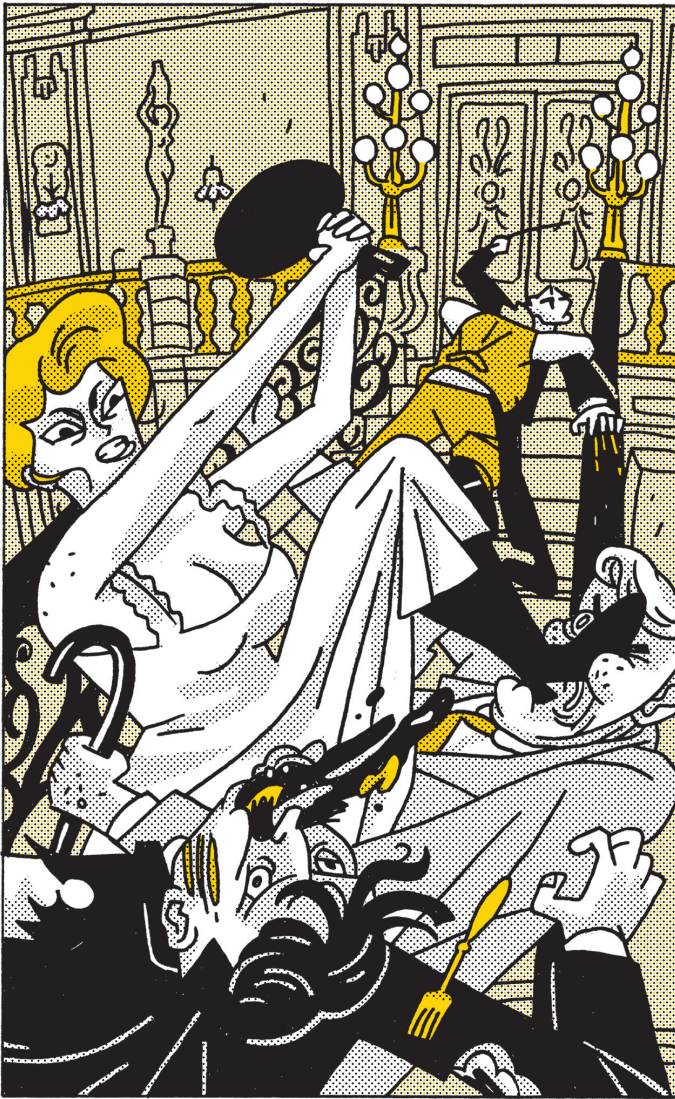
Ki persze... Remélem.

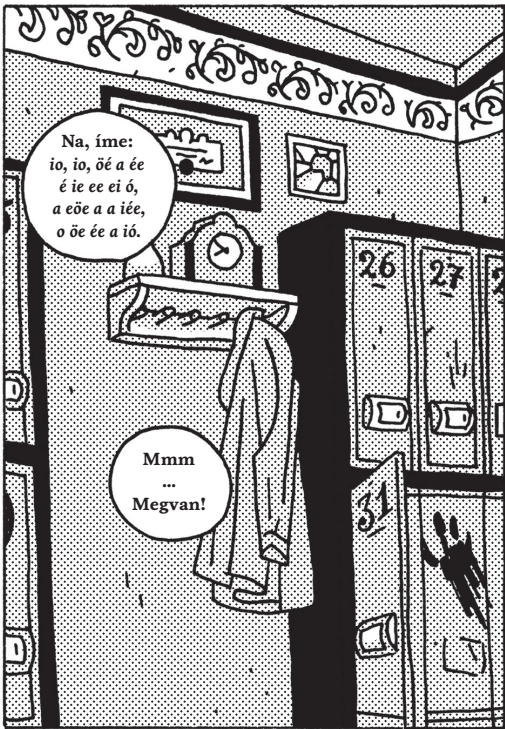

Kijutotnk ebből a trágyából nélküle is. Megigérem, hallod?

Hallod?

Na, íme:
io, io, őé a éé
é ie ee ei ó,
a eöe a a iée,
o öe éé a ió.

Mmm
...
Megvan!

Bizony, bizony, sötét az élet
és nincsen benne semmi jó,
s majd eljövend a nagy ítélet,
hol törve léssen a dió.

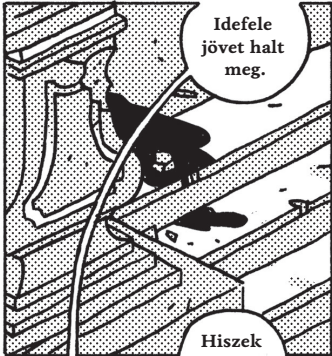
Te
jössz.

...Hol
törve léssen
Ady, ó.

De közben
induljunk
is vissza
szépen.

Várj, itt
kell lennie.
A borospince
a legjobb
ötletem. Ha
itt sincs...

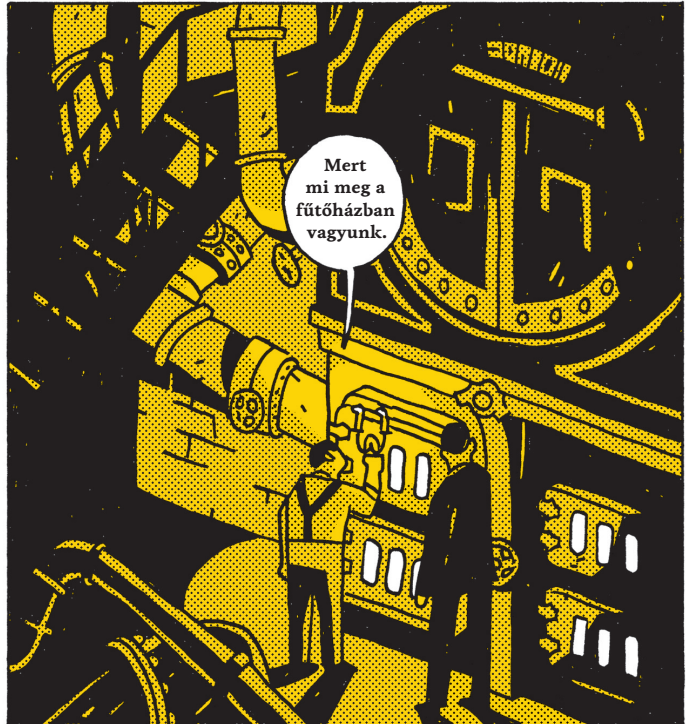

Idefelejt
jövete halt
meg.

Hiszek
neked,
de--

Itt
nincs.

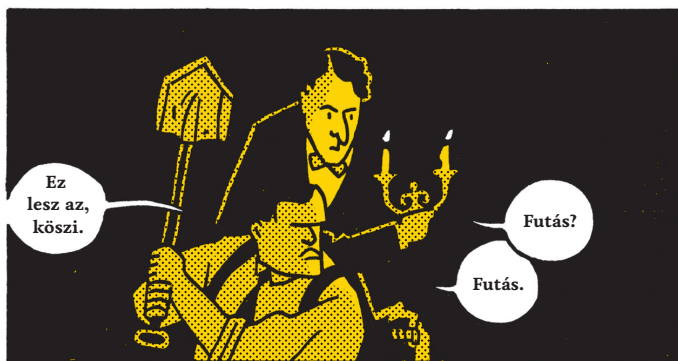

Mert
mi meg a
fűtőházban
vagyunk.

Halló...!
Ha egy ádáz fél-
halott vagy, kérek
mondj valami
olyat, hogy--

...Nyugat
...Kutyái!

Ez
lesz az,
köszí.

Futás?

Futás.

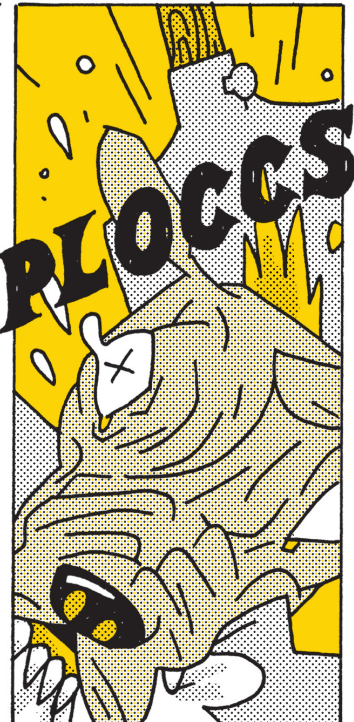
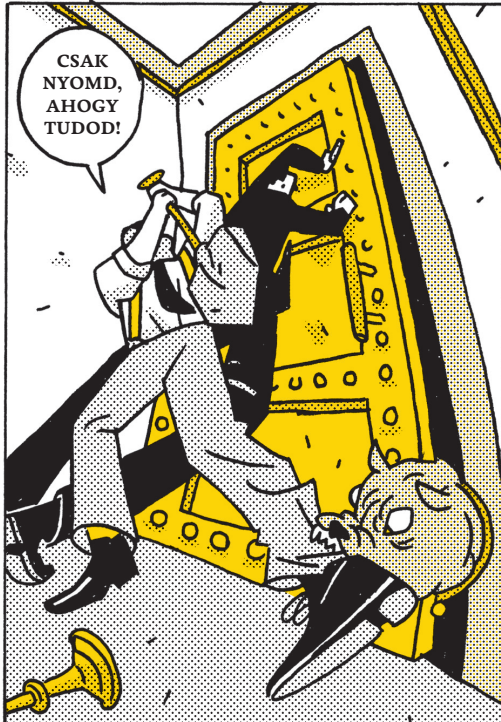
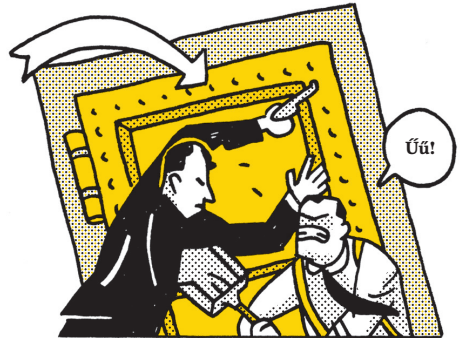

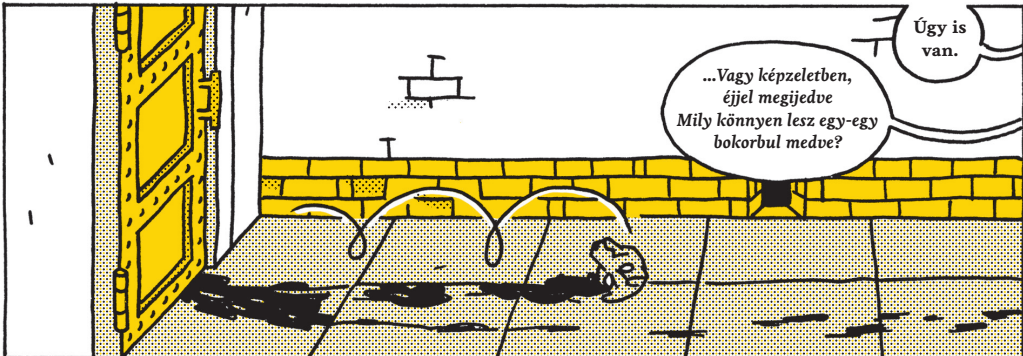
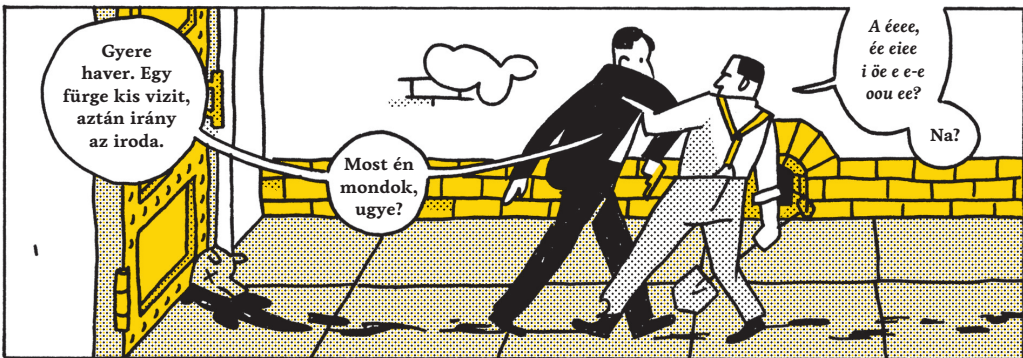
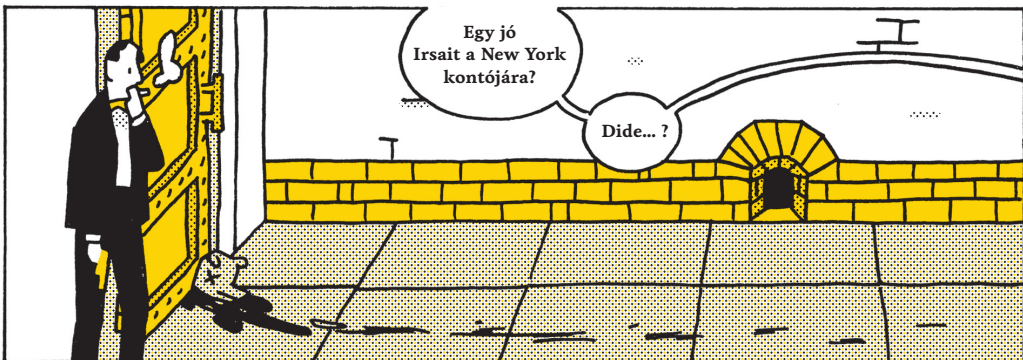
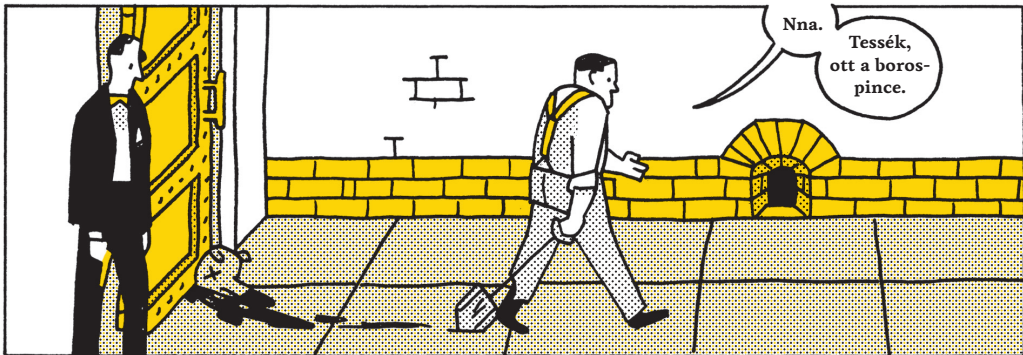
Kutyák!

Nem!

KUTYÁK!

NEM! Nem
válaszolok! Túl
kézenfekvő!

Apokrif+Nyugat+Zombik

Az irodalomtudomány mind a mai napig nem tisztázta megnyugtatóan a 20. század elején lezajlott hatalmas zombifordulat medialitását. A legújabb kutatások azonban kiderítették, hogy az 1918-as spanyolnáthajárvány előtt a pályakezdők, megírván első műveiket, már a tízes évek fordulóján zombivá alakultak, és így léteztek tovább (lásd: modernség). Pedig a jelhasználat következetessége alapján adekvát módon összeáll a kép. Szerzőink megannyi forró nyomot hagytak maguk után. A zombivá lett írók törzshelye a körúti Zambia kávéház, járásuk, főleg Karinthyé, a szamba jellegzetes táncmozdulatait idézte, ehhez a mozgásművészeti tendenciához néhány liter után Ady és Krúdy rendszeresen csatlakozott. Kosztolányi zombi voltát a harapása leplezi le, kivált, ahogyan Ady életművébe belemart. Babits, aki verseiben (*Holt próféta a hegyen*) a zombilétmód kérdésein töprengett, már csak csontvázszerű arca és síron túli fejhangja miatt is a zombik közé sorolandó. Móricznak – a *Légy jó mindhalálig* cselekménye és mai iskolai recepciója mellett – híres,

hörgő orrfújása bizonyítja zombiságát. Közismert Kaffka Margit és Lesznai Anna éles, szaggatott visítása és szipákoló, ziháló lélegzése, különösen, amikor Szép Ernő nyálát csorgatta utánuk. A nagy átváltozás hiteles forrása Csepella Olivér képes dokumentumsorozata, amely a helyszíni tudósítás hitelességével idézi fel a régi szép (zombi) magyar időket.

Lásd még: sombee (ang.), sombie (fr.), sombio (ol.), somm-bisch (ném.) szambity (orosz), mindközönségesen zombi: rokonsága a magyar szomszéd szóval még nem bizonyított, de minden jel erre utal.

*

Az Apokrif folyóirat, melyet több évig a Magyar Irodalomtörténeti Társaság jelentetett meg, már csak ennél fogva is régóta fontos küldetésének érzi irodalomtörténetünk kevésbé ismert, ám annál izgalmasabb momentumaira irányítani figyelmét. Csepella Olivér kiváló művének, a 20. század eleji, nagy magyar zombijárványt bámulatos történeti pontossággal és alapos, filológiai is kifogástalan forrásanyaggal feldolgozó munkájának (Nyugat+Zombik) afféle kiegészítéseként állt össze – nem kevés kutatómunka eredményeképp – az alábbi szöveggyűjtemény, mely szándékunk szerint minden eddiginél teljesebb és átfogóbb képet ad az utókor részéről feledésbe merült, század eleji, nagy élőhalottvésről, melyről eddig még az irodalomtörténet legavatottabb szakembereinek is csak szűk köre tudta, milyen komoly hatással volt a Nyugat első nemzedékének meghatározó vers- és prózaíróira. Hosszas, elmélyült feltáró munkánk gyümölcse az alábbiakban közölt válogatás, a Nyugat elfeledett, s most valahára megkerült, így újra olvasható zombi-száma.

A szerkesztők

Ady Endre

Megennél, hogyha megennének?

Sem holt apja, sem elhunyt veje,
Sem hullája, sem porhüvelye
Nem vagyok senkinek,
S nem harap senki meg.

Vagyok: mint minden ember: étel,
Mint szájba az ürücomb-bevétel,
Élőnek túl szerény,
Lidérc és böszme lény.

De jaj, nem tudok így megmaradni,
Szeretném magam megharapni,
Na de ha más harap?
Csak el ne ássanak.

Mielőtt bárki más tenné meg,
Megennél, hogyha megennének?
Ne kelljen rád szólni,
Na, harapj már, zombi!

Babits Mihály

Cinis ad cinerem

Ó, ti elbomlott, eleven halottak,
kik nem nyugosztok örök álmat alva,
rothadt tetemnek, csöpögő velőnek
hádeszi népe!

Elriaszt bárgyú, alacsony valótok:
tompá lét-pótlék, aranyos középszer,
kishitű pórnép, se erény, se szellem –
hagyjatok engem!

Élni nektek csak kicsinyes zabálás,
lelketekben nem kel a dal zefírje,
csontokat rágtok megelegeléssel;
únom e hangot!

Ó, te nagy Múzsza! Papod így könyörg most:
hagyd meg énnékem Aiolos lehet csak!
Nem botorkálok, agyakért hörögve,
bamba tömegben!

Majd ha új élet tavaszán virulva
fátylas Írisz szép mosolyát mutatja,
akkor én is majd lejövök szobámból,
dalnoki becsszó.

Balázs Béla

Történet a Lógody-utcáról, a tavaszciről, a halálról és akiknek nem kell

Jung Kálmánt egy fátyolos májusi délelőttön temették. Zelma néni a hercegnétől kapott hosszú szárú rózsákat szórta a sírra. A szobaúr idősebb Novoszád Ferencet támasztotta, aki igen csöndes volt, mióta az ifjabb Novoszád zsemlelányi darabot harapott ki az agyából.

Három nap múlva Jung Kálmán kimászott a sírból. Körülnézett nagy, tétova szemével, és halk hörgést hallatott. Majd elindult a Lógody-utcában álló rendetlen telek felé. A platánfák olykor megcirógatták a fejét finom zöld levélujjaikkal, mintha maga a tavasz érintette volna meg. Olyankor Kálmán megtorpant. Szája sarkából szelíden folyt a nyál.

Novoszádné libája ide-oda billegett a kertben, csőrében Jungék egyik elhagyott lábszárcsontjával. A szobaúr azzal mulatta az időt, hogy az idősebb Novoszád megmaradt részeit dobálta neki. Amikor észrevette a közeledő Kálmánt, feltápászkodott. A fiú lágy, imbolygó léptekkel közeledett felé, mint akit elbódított a barackfavirágok illata. Ekkor egy automobil fordult be az utcába az apácák háza felől. A kocsis, a házszámokat nézván, nem vette észre Jung Kálmánt, aki csöndes hördüléssel hengeredett a kerekek alá. Az automobil ajtaja kinyílt, és egy magas, szép nő szállt ki belőle. Lehajolt Kálmánhoz. Gyöngéden megsimította a homlokát.

- Alice! - suttogetta a szobaúr.
- Hogy érzi magát, Kálmán? - kérdezte a hercegné lágyan,

miközben a fiú kezét fogta. – Meséljek magának a legkisebb zombiról?

– Garbhlgarrghvarghnaggh – felelte Kálmán, nedves, sötét szemeit a hercegnére függesztve. Az ekkor vette csak észre a szobaurat.

– Géza! – kiáltott fel, és kitérte a karját. – Hát itt vagyok, Géza! – Selyemcipőjével kecsesen arrébb tolta Kálmán fejét, hogy kezét foghasson a szobaúrral. – Olyan, de olyan szép itt minden! Minek az embernek Párizs, Róma vagy Nápoly! Mikor itt vannak ezek a falak, ezek a bokrok, ezek a libák! Itt festesz?

– Alice! – sottogta a szobaúr.

Másnapra Kálmán állapota nagyot romlott. Arca halovány lila volt, mint a frissen nyílt orgonavirág. Némán figyelte, ahogyan a kecskerágó ágai a nagy, fehér falat simogatják. Amikor a hercegné a hogyléte felől érdeklődött, nem szólt semmit, csak nézett fel rá a borzasztó nagy, rózsaszín szemeivel, és csöndes, szinte gyermeki ártatlansággal leharapta a kisujját.

– Talán le kéne szedni róla azt az automobilt – javasolta Zelma néni. A többiek nem szóltak semmit, mert mindenki tudta, hogy Zelma néni nem tud olvasni. De ezt nem említették. A hercegné Kálmán fejénél üldögélt. Csöndesen simogatta a fejét. A szobaúr egy törött ecsetet rágcsált álmodozva.

– Hát maga itt lakik? – kérdezte kedvesen a hercegné. – Hát így is lehet élni? Milyen más ez! Milyen szép! Én eddig nem tudtam, hogy a halál szép is lehet. Géza! Mondja meg nekem: hát lehet szép a halál?

– Alice! – sottogta a szobaúr.

– No, én megyek – mondta Zelma néni. És ment.

A szobaúr és a hercegné még sokáig kint maradt a kertben. Nézték a naplementét. A hosszú, szögletes árnyékokat, az egymásra dobált vörös foltokat, és hallgatták az este neszeit. A fölszűrődő sikongatást, a hörgést, a csontok roppanását. Hallgattak. Kicsit egymásnak dőltek, mivel már egyiküknek sem volt

lába. Így üldögéltek ők ketten, amíg Kálmán halk, békés csámcsogással el nem ért a derekukig. És akkor a szobaúr azt mondta:

- Érzi, Alice? Tavasz van.

Cholnoky Viktor

A denevérmadár vére

- Azt tudja, honnan ered a „zombi” szó? – kérdezte tölem Amanchich Trivulzió, amikor a ferencvárosi vendéglőben kifogytak a grogból, és az ekként ismeretes koktélból volt kénytelen rendelni magának.

- Nem én.

- Természetesen az első zombi keresztnevéből. Hanem azt már kevesen tudják, hogy ez az első zombi magyar volt.

Abbéli meggyőződésemmek adtam hangot, hogy ez lehetetlen.

- Lehetetlen? Pedig én még ismertem, Oszkárnak hívták.

- Ugyan már, az „Oszkár” nem is hasonlít a „zombi”-ra.

- A nagy utat bejárt szavak néha nagy torzulásokon mennek keresztül – ismerte el Trivulzió, ahogy kiitta az első zombie-ját. Intettem a pincérnek, hogy hozza a következőt. – Habár az igazán nagy torzulásokat nem etimológiai szótárakban, hanem a vidéki muzsikások lelkivilágában kell keresni. Ezt még abból az időből tudom, amikor a kitűnő Tutta Forza fesztiválmulatság megbízásából nem annyira kitűnő, mint inkább jutányos árú cigányzenekar után kutattam.

Várost városra jártam a megfelelő zenészeket fürkészve, mindhiába. Így jutottam el Szobba, ahol az első adandó helyen felderítőtutam gyümölcstelenségének témájában kétsze-

mélyes stratégiai megbeszélést tartottam egy bölcsen párologó groggal. A tanácskozás hamarosan háromszemélyessé bővült, amikor a korcsma ajtajában Oszkár, régen látott barátom tűnt fel. Elpanaszoltam neki, milyen régóta vándorlok anélkül, hogy megtaláltam volna álmaim hangjegycsiholóit. Oszkár – akit igaz barátai csak Oszinak hívtak – azt felelte, ő és néhány cimborája épp zenéléssel szerzi a kenyerét mostanában.

Oszkár muzsikustársasága talán túlzottan is megfelelt az elvárásoknak – valóban jutányos árú volt, és tényleg nem ki-tűnő. Hosszú hajú, ápolatlan alakok, a legváltozatosabb fajta hangszerekkel, melyeknek sok szenvedésben volt már részük – főként gazdáik kezében. A legsanyarúbb sorsa mégis az énekes, maga Oszkár barátom hangszálainak volt, no meg mód-szeres kinzásuk fültanúinak.

Meg kell jegyeznem, hogy Oszkár fizetség gyanánt csak kosztja ellátását kérte, s ez az én szememben ellensúlyozta esetleges torokgyengeségét. Ugyanakkor tudtam, hogy a közönség nem lesz ilyen elnéző, hiszen nem lehet mindenkinek olyan megbocsátó jellegű a természete, mint nekem. Ezért egy apró cselhez folyamodtam. A fellépés napján (egy szombaton, amely feketén sötétlik lelkiismeretem naplójának oldalain) fogtam egy denevérmadarat, helyesebben denevéremlőst, tehát egy hegyes fogú szörnyeteget, amitől még a nem különösebben babonás kalandorok is rettegnék, holott nekem elhiheti, hogy ártalmatlanok. Azt terveztem, hogy egy óvatlan pillanatban hozzávágom Oszkárhoz, hogy az félelmében olyan hiteles sikoltásokat hallasson, amilyenekkel önerőből hiába próbálta kísérni a lantfutamokat.

Csak azt felejtettem el, hogy a fesztiválra menet igyekeztem a legokosabban alakítani a költségvetést, és az ígért napi háromszori, kiadós kosztok helyett napi egy, szegényes étkezést biztosítottam Oszkáréknak. Ez bizonyos torzulásokat okozott az értékrendjében. Így amikor nekivágtam a denevérmadarat,

és az félholtan a kezébe pottyant, a félelemnek meg kellett küzdenie az éhséggel barátom tudatának és cselekvéseinek uralmáért. És minél jobban nézte Oszkár a madár rángatózó, finom mellét, minél jobban szorította a kis szörnyeteg meleg, vértől duzzadó nyakát, a félelem annál inkább alulmaradt a harcban. Oszkár végül egy hirtelen mozdulattal leharapta a madár nyakát.

A publikum dörgő tapssal jutalmazta a mutatványt, mivel azt hitte, a műsor része – a publikum általában mindent a műsor részének hisz –, és szerették volna a nevét is kántálni, úgy-hogy néhányan odakiáltották neki: „Hogy hívnak?”

- A szobi Oszi – ordította vissza az énekes, de mivel tele volt a szája denevérdarabkákkal, ez inkább úgy hangzott: Zombi Ozzy.

Arrafelé a mai napig emlékeznek a zombi Ozzy névre, talán azóta is várják, hogy újra fellépjen. Szegény barátomra bizony szédületes karrier várt volna, ha a szervezete egy kicsit erősebb. Sajnos azonban a denevérmadár vére fertőzött volt.

- Akkor tehát ez indította el a zombijárványt?

- A zombijárvány egy babona, amit a Veszett ember unatkozó törzsvendégei terjesztenek. Teljesen fölöslegesen, ugyanis a valóság épp elég tragikus – legfőképpen Oszkár barátom számára, aki a higiéniatlanok halálát halta. Még most is szétvet a bánat, ha erre gondolok.

És valóban, az üres koktélos pohárba ekkor behullott egy szemgolyó, melyet Trivulzió néhány további rothadt testrésze követett.

Füst Milán

Megérkeztünk

Nem! Nincs a zselés agyagnak s kocsonyás
testeknek oly nyekkenése, mely összetéveszthető
volna bármely földi tapasztalással.

Egykor magam is ilyen voltam, csont-bőr ránckupac,
lassú vánszorgás a kihalt város sikátoraiban,
visszhangzó hörgés, vérszomj és harapás, karmolás
– de aztán, óvintézkedésként,
bölcshődébe adtak.

Nincs föltámadás, mely meghozná a várt üdvösséget,
ahogy nincs már semmi más sem,
csak a vérkeserű állkapcsok csattogása és kopó
csontok egykedvű nyikorgása – és akkor
a zombikról még nem is beszéltem! (Csak nyálkás,
szürke tükörcsöm bámulom, rágódva,
egykedvű alkóvmagányban.)

Valahol a világban viszont most sírfedelek nyílnak,
a tébolyult rögök pedig földsúlyú évek
elteltével, visszaútkon már felfelé röpülnek,
ahogy szegek a mélyedésből,
mumifikált kisdedekként másznak
most elő újszülött holtjaink.

Elszáradt, lefoszlott húsú csontvázak, bomló
szörnnyetegek indulnak így dögszagú útjuknak.
Ég! Ki eltakartad fénylő felhőszemedet, hogy ne lásd
a föld sarát újra mozogni s boltozatod alatt tenyészni,
mindezt hogy tűrheted?
S néked, Föld, ki magadból bűzös léptű salakodat felénk
köpted, mi a mentséged?

Nézzétek hát végig, ahogy e baljós órán csoszogó,
hörgő rémlények lepik el pusztulásra ítélt városunk
szorongó sarkait, s ahogy én most beállok közéjük,
lábszárcsontot találok egy téren, kesernyés bűzére
legyek gyűlnek.
Nekem nem ízlik, továbbadom.
Bolyongásunkból nincs kiút,
leroskadni sincs szabad pad,
menetelésünk átokverte, éji délelőtt, még ebéd se volt.

Holtakkal jöttem ide, élettelen tempóban,
s úgy hittem, megérkezésünk lehetett volna
a végítélet kezdete.
De útunk végeztével, ahogy most végre
felpillantok hályogos vaksisággal, riadok
csak meg igazán. Megérkeztünk. Irgalmazz,
sors, vagy néked irgalmazzanak, mert
megérkeztünk. Megérkeztünk, itt vagyunk,
s végre készen állunk.

Ám jeges veríték a gerincünk görbéjén lecsorduló,
nyirkos félelem, mikor itt is épp ugyanazt látjuk,
mint az utca szemközti felén. Megérkeztünk,
de mindkét kiírás szerint:
„gyalogos forgalom a túloldalon”.

Juhász Gyula

Anna tényleg örök

Milyen volt szőkesége,
őszintén szólva emlékszem még.
Most a fején nem tenyész már, csak a gomba,
de ettől sem szebb a régmúlt emlék.

Egy hete még voltak selymes hangjai, most,
mint a búzamezőről felröppenő varjúk hada.
S habár szívem olykor összerezzen,
azért kedves néki legtöbb zaja.

Zöldülni látom nemcsak egykor kék szemét, de őt magát.
S bár többnyire csak réved maga elé, nincs mit bánnom,
hisz Anna így már tényleg örök:
nem hagy el, s nem ellenkezik, ha a spájzba zárom,
az ajtón túlról csak nékem hörög.

Kafka Margit

Én csak csókolom magát

Én csak csókolom magát,
én csak cirógatom,
én csak megbénult nyelvét
be- és kilógatom.

Én csak epedek némán,
én csak szerelmesen,
én csak a magára szállt
legyeket leverdesem.

Én csak becézem, óvom,
én csak kényeztetem,
én csak beszélek halkán,
míg ön hörg nesztelen.

Ön csak morog és karmol,
költi csak rossz hírem,
s mint holmi élő holt, csak
rágja bús asszony szívem.

Karinthy Frigyes

Találkozás egy fiatal zombival

A fiatal zombival a Duna-parton találkoztam, hat óra felé. De inkább éjszaka kettő lehetett. A karcsú gerincoszlop egy rakodóhajó háttéréből vált ki élesen. Egy mozdulatát láttam meg, amint a kezét felemelte, és maga elé tartotta. Utánamentem a sétányon. Ott állt a hajókötélnél, és jobb híján, szelíden rágcsálta. Nem fordult meg, pedig tudta, hogy mögötte vagyok.

– Hát... nem látsz?... – kérdeztem halkán.

– Ne ijesztgessen, kérem – mondta, de nem fordult felém.

– Eszemben sincs – feleltem –, de megismertelek. Tudom, milyen tartózkodó és gőgös vagy. De látod, ennek semmi értelme.

Végre megfordult, és közelebb lépett. Diszkréten horkantott.

– Eh!... – mondtam, miután letöröltem csontos arcomat. – Ez a nagyszerű hallgatás! Hát aztán! Örökké nem csinálhatja az ember.

– De igen – szólt, mintha pincéből beszélne. Egyik szemét, amely rokonszenves kék-zöld-vörös színekben játszott, kedélyesen kidüllesztette, majd visszahúzta, miközben ügyesen, egyfolytában forgatta. A másikat elhagyta valahol.

– A ruhád nagyon szánalmas, édes fiam. És sovány vagy. És ez a koponya! Jobbat nem tudsz kitalálni?

– Sokat beszélsz – harákolta kedvesen.

– Ó! Ugyan! Nagyon tökéletesnek képzeled magad. Hát mit tegyek? Azt nem lehetett, ahogy te gondoltad.

Közelebb hajolt, mintha érdekelné, amit mondok, pedig csak a nyakamból kezdte szívni a maradék vért. Különös érzés volt. Aztán elgömbült szájjal, barátságosan nézett rám.

– Hol a csomagtartó nélküli kombi?

– Hol a hajnali villamos, a zombino?

– Hol a büszke és szabad Mozambik?

– Hol a Zombi két apródja? A Szondi két apródja zombi? A zombi utca a Szondi?

Utoljára még belém vájta sokat tapasztalt fogsorát, gondosan mélyítve a sebet.

Felelni akartam a kérdéseire, de végre rájöttem, hogy magam is régen meghaltam már, csak úgy látszik, elfelejtettem.

És csak tompán fájt már a seb.

Kosztolányi Dezső:

Halál-arc

1

Ezerkilencszázharminchat decemberében történt, Esti Kornél már néhány hete halott volt. Arcbőre megereszkedett, agyvelője kiszikkadt, nyelve elporladt, orrlyukaiból pedig kukacok csavarodtak elő. Bárcsak látnának most, mondta üveges tekintete, bárcsak olvashatnák ezt a prózai képverset. De ők mély fölé mennek derengni burkolva, játszi színben... félreértettek szerintem. Így énekelt odalenn csendben oszladozva, mikor egyszer csak láthatatlan kezek fonódtak meredt testére. Hal-kan sercegeve a felszínre bukott, körötte felgyűrődött a szomorú sár. Füttyült a szél, vagy csak a füle csengett. Jaj, nyögte reszketve. Jaj. Az ő hangja volt, de üres, messzi és torz, valaki más beszélt. Imbolyogva elindult, láthatatlan zsinór rángatta tagjait, húzta-vonta, egyre kijjebb a sötét, hideg sírok közül. Az utcalámpák fényénél Esti most megérezett valami nyirkosat és büdöset, valami lüktetőt, ragacsosat és meleget. Csúnya volt, utálatos, ijesztő és idegen. Az élet volt az. Egy bátor kis lepke ott cikázott körülötte, puha szárnyával legyezte. Eressz be, kiáltott volna Esti, de elfelejtett szavakat keresni. Jaj, hörgött kínjában. Némán vonszolta tovább a testét, s a lepkék már állig belepték. Ő csak ment, szótlánul, bicegve, és azt fontolgatta, hogy nevet változtat.

2

Záróra volt, ezt a pincérek élénk sürgölődéséből is lehetett sejtteni. Akkoriban Esti Kornél már egy ideje élőhalott volt. Álmosan nézte ezt a frakkos halrajt, ahogy mindenfelé nyüzsög és rakosgat, ezt-azt letöröl, hol betol egy széket, hol kiürít egy hamutartót.

Esti lepöccintette szivarjáról a hamut, magára vonva egyikük figyelmét. Jött is cikázva, csokornyakkendője lobogott, mint valami elegáns, de nem túl célszerű kopolyú. Arca kissé megrezzent Esti fakó, sebes bőre láttán, ösztönei azt súgták, ennek nem lesz jó vége, de Esti nem harapta meg, még csak nem is vicsorgott vagy hörgött. Az ilyesmit ugyanis illetlenségnek tartotta. Ha az ember meghalt, majd később egy éjjel kiásta magát a föld alól, hogy felélessze írói karrierjét, a legkevesebb, amit tehet, hogy nem terhel másokat a részletekkel.

– Miért jöttél vissza? – kérdeztem Estit álmosan. Hallani akartam a részleteket. Mire ő vállat vont.

– Kíváncsi voltam kései költészetemre.

– És miről írsz?

– A dolog ironiája, hogy semmi kedvem írni. Sem élni.

– Én viszont csak élni és írni tudok. Fogjunk össze.

– Fogjunk – bölintott Esti, és barátian belém harapott.

Krúdy Gyula

Régi pesti sombie-történet

Előhang egy apokalipsishez

Midőn furcsa színes ládákból láttam

*hőseimet erdőkből elővánszorogni,
fegyverekkel kezükben bolyongani az élők városában,
elfogott a kétség: vajon úgy történt-e minden, amint láttam?
Én sem emlékszem ugyan pontosan a dolgokra,
de a helyreigazítást mégiscsak elfogadhatják olvasóim,
ha hőseimet bizonyosan én teremtettem egykoron.*

Állják itt eme könyv bizonyosságul,

hogy a holtakból sem távozik egészen az élet.

1919. Tavasz, K. GY.

Lakodalomról, torról és elmaradt feltámadásról zeng lantom, az életnek e hármasság gyönyörűségéről, amelyről jóakarátú olvasóim és a finomlelkű harisnyás kisasszonyok mit sem tudhatnak még. Hiszen eddigi rövid életük során bizonyosan nem jártak oly lakodalmon, ahol az eltávozott lelkek testüket itt hagyván, elfeledkezvén a Kaszás ítéletéről, még egy utolsó vígasságra összeültek volna. A pomádés hercegifjak távol maradnak az élet eme iszonytató káprázatától, pedig bizonyosan akad közöttük olyan, amelyik látott már megereszkedő füleket, őszi virágként hervadó állakat, élettelen szemeket remegni, mint a kocsonya. Ama polgár pedig, akinél már járt látogatóban a Halál, utolsóként gondol a Kaszásra, mielőtt szendergő álmra hajtaná fejét éjszaka. De ne siessünk ennyivel előre.

A temetésrendező nyugodalmasan ébredt, mint mindig. Megnézte jegyzőkönyvecskéjét, mint mindig. Szombat van. Péter és Pál napja. Két halottat kell meglátogatni. Az egyik egy nyugodalmazott tisztségviselő, a másik halott egy deres hajú hajós, akiről az asszonyok úgy vélték, soha nem fog az életnek végleg búcsút mondani. A temetésrendező szintén jól ismer-te az elhunytat szombat esti kártyapartikról. A halottlátogatás azonban nem egyetlen találkozása a holtakkal, hiszen délelőt-tönként a temetésrendező útja a temetőbe visz: felméri a terepet, olykor beleszagol friss krizantémokba. Tegnap is nap volt, ami azt jelenti, a temetésrendezőnek tegnapra is volt gondja. Három temetést kellett lebonyolítania, három pár fiatal szemből szökött meg az élet, hogy a város túlsó felén új testekbe költöz-zön. A temetőben három friss földhalom hirdeti a föltámadást. A temetésrendező jól tudta ezt, ezért sem kesergett az életnek múlásán. Sokat látott már, nem csak egyszerű hivatásként gondolt munkájára, meg volt győződve arról, hogy ő a felelős az életnek ezen körforgásáért. Mi történne, ha egyszer porszem kerülne e hibátlan gépezetbe? A temetésrendező erre nem gondolt, megszokta már, hogy a kocsonyaként remegő szemek

újjáélednek, a fekete ruhákat egyhamar eldobják, hogy másutt fehérbe öltözzenek: itt szomorúság, ott hervadó boldogság. Az életnek két arca van, az egyik a mennyekre néz, a másik a temetésrendezőé. Az élet zajlik, és a temetésrendező megszokta már, hogy ezért minden pesti polgár, cugoscipős fiatalember, haját fésülő kisasszony, minden megözvegyült vénleány öneki mond köszönetet.

A temetésrendező fiákert fogott, hogy tiszteletét tegye a három földhalomnál. Derűs nap volt, úgy gondolta, mire delet üt a külváros egyetlen temploma, már a közeli vendéglőben fogyasztja szokásos ebédjét. Vendelin már biztos várja, mint mindig. Egyetlen apró történés sem változtathat a hosszú évek kiérlelt szokásain: temetőlátogatás, ebéd Vendelinnél, halottlátogatás. Az élet hármassá beosztása. Hosszú a nap, mint a gazdagok koporsója, sok minden belefér. A gazdagok, akik a város túlfelén élnek, földi javaikkal együtt temettetik magukat. De Czifra János szegény földhalmokhoz hajtatott most: halottait nem válogathatja meg az ember. Hiába a javak hosszú sora, a Kaszás bölcs, mint a jégeső: ugyanúgy veri a gazdag szőlőjét, mint a szegény parasztét. Czifra úr se nem gazdag, se nem szegény: egyetlen fényűzése fehér mellénye. Szalmakalapot húz, amit csak akkor vesz le, ha ugyanazt a levegőt szívja egy halottal. Meglehetősen kövér ember, tenyere akkora, mint egy fürj aratás után. Arca, mint a levesestányér, szeméi homályosak, mint a borospohár alja. Néha megfordul a lóversenytéren, ahová barátai viszik vasárnap délután henteskocsin. Többet nem enged magának. Aki az élet örök körforgásért felel, annak szerénynek kell maradni. Czifra úr szerény volt, mint a pap, aki föltámadást ígért az életért cserébe. Szükség is volt rá, hiszen a holtak nem tudnak magukról gondoskodni, megigazítani a vasárnapi abroszt, levest merni. Többek között ezért is lepődött meg Czifra János, amikor három domborodó hant helyén három tátongó lyukat talált a temetőbe érkezve.

A temetésrendező még nem találkozott az életnek ilyen szokatlan meglepetésével. A halottat úgy képzelte, mint a fát: ha földbe teszik, onnan nem mozdul soha többé. Csak a lélek jár keresztül-kasul a városban, mint a fiáker. Levetette szalmalapját, megtörölte homlokát, majd mélyen belenézett a tátongó lyukakba. Sok halottat látott már életében, de olyat bizonyosan nem, amelyik nem volt a helyén miután földbe tették. A koporsók széttörve heverték a sírgödrök mélyén, mintha a villám csapott volna beléjük. De Czifra János még nem látott villámot, ha le is szakad az égnek alja, lassú borongást eresztve Ferencvárosra, ő másik oldalára fordul ágyában. Körülnézett, hátha megakadnak szemei az eltávozottakon, de nem talált senkit a temetőben. Még özvegyasszonyok sem járnak délelőtt felkeresni elhunyt rokonaikat, más élő fia pedig nem siratja a holtakat. Czifra János tanácstalan volt, mint a dőlni készülő fa. Az özvegyasszonyok mindent látnak, de a temetésrendezőnek most csalódnia kell, hiszen egyedül volt, mint a lyukas fog.

Ki ne gondolt volna szemfényvesztésre, midőn azt látta volna, amit Czifra János látott tulajdon két szemével? A temetésrendező józan ember volt, örökös ura az élet hervadt körforgásának, de hogy a holtak előmásszanak onnét, ahová előző nap az ő gondos eljárásának következtében helyezték, azt ő sem hihette egészen. A temetés lebonyolítása kőbe vésett dokument szerint történik (amelyet évekkel ezelőtt maga Czifra János temetésrendező jegyzett), amelyben bizonyosan nem szerepel paragrafus, amely a holtak lábrakelésére vonatkozott volna. Hosszú működése során egyszer történt meg Czifra Jánossal, hogy az általa vizitált halott feltámadt, de még a ravatalon eszébe jutott a kisasszonynak, hogy mégsem illik ily korán távoznia az élők sorából. Más eset, ha a halott a földbe helyezett koporsóban gondolja meg magát. És egyszerre három, hitetlenkedett magában a temetésrendező. Nem volt mit tennie, Budáról három gyermek születéséről értesült (a temetésrendező jó

ismeretséget ápolt Czvikli úrral, a város anyakönyvvezetőjével, Bakáts téri háztulajdonossal), így az aznapi jegyzőkönyvben az eltávozottak mellett három új jövevényt jegyezhetett fel, rövid számolgotás után pedig megnyugodhatott: itt három, ott három, mégiscsak ura születésnek és halálnak. Czifra János szíve olyan volt most, mint a tó, amely a hullám elülte után újra sima és rendíthetetlen.

A temetésrendező ügyelve az órák szigorú rendjére, a temetői incidenst követően Vendelin vendéglőjébe tért. Nem telt el úgy nap, hogy Czifra János csontlevest ne rendelt volna a kopasz pincértől. Vendelin egyike volt a régi Pest azon pincérei-nek, aki lesegíti a vendég kabátját, anélkül, hogy tolakodó léptel-ivel molesztálná. Csupán a borfiú alkalmatlankodott kérdésével: Hozhatom a vöröset? – Majd ha ettem! – válaszolt komoran a vendég. Szokatlan volt a borfiú szavajárása, hiszen mindig vagy sört vagy bort kínált az új vendégnek. Czifra furcsállta is az ital-lap eme kurtítását, de nem foglalkoztatta több ideig a dolog, mint ahogy egy légy eldonog a szemünk előtt; elfoglalta a sarok-asztalt, innen könnyen fixírozhatja a vendéglő többi vendégét. A temetésrendező magának való ember volt, nem szerette tár-saságban elkölteni ebédjét; semmi az égvilágon nem zavarhatja meg az étkezés szigorú procedúráját, csak Vendelin. Nem mint-ha pontban délben oly sok vendége akadna Vendelinnek, hogy bárki is megzavarhatná a temetésrendezőt, a vendéglő most mégis szokatlanul zsúfoltnak tűnt fel Czifra előtt.

Az étkezés első stációja a szemle, vagy ahogy Czifra úr szokta volt magában mondani: a fixír, midőn szemügyre veszi a töb-bi vendéget. Tudományos okulárén keresztül szemléli, milyen fajta zsír csillan a peckesre pedert bajszokon, disznó-e az vagy marha, majd érdeklődését percről percre fokozva jut el a zaft-ban úszó peccsenyéstányérok examinációjához; majd bélszín ujjjaival jelzi Vendelinnek: ideje elkezdeni a ceremóniát... mi ceremónia! Az evés az életnek tavasza, eltitkolt víg hangoknak

kimuzsikálása, a velős csontok, húsos tálak látványában friss rügyeit bontja a lélek, hiszen amit megeszik az ember, az csak az övé, senki emberfia el nem veheti tőle azt, ami a gyomorban zengi melódiáját! Vendelin már feszülten várta a karnagy intését, amely a ceremónia kezdetét hivatott volt jelezni, szokásos enumeratiója a vendégseregnek azonban hirtelen váratlan fordulatot vett; a temetésrendező a szomszédos asztalközépen, ahol máskor pomádés suhancok várják a napnak fordultát, egy emberi testet látott most kifektetve, mintha csak ravatalon fekdne az elkárhozott lélek. Czifra jól ismerte ezt a jelenetet, ekkorra volt időzítve az özvegyek fátyolos pityegésének culminatiója, ahogyan a Nagykönyvben (az ő nagykönyvében) az meg van írva. Ekkor hullatják első könnyeiket a süldő lánykák, ekkor tanulják meg a fiatalurak az élet színjátékát. De sehol egy elfátyolozott piros arc, sehol egy hevült zokogás... helyettük három árnyalak ülte körül az asztalt, amelyen a test volt kiterítve; a test körül tányérok, ezüst villák és kések, mintha csak nagyünnepély lenne Vendelinnél! Jobban szemügyre vette az asztalon heverő testet: deres hajú agglegény látszott kiterítve, mintha csak jókora hal fekdne a Magasságos asztalán. Abból azonban nem lakmározának jóízűen pirosuló ajkú... és ekkor egy ódon hangzatú szó jutott eszébe a temetésrendezőnek; Czifra úr nem szabadulhatott a szótól, amit múltkorjában hallott egy halottvizit alkalmával; özvegy Krányczné egyetlen szót ismételtetett eltávozott férje homlokára nehezdedve: sombie, sombie! E különös hangzatú szó valósággal megdelejezte a temetésrendezőt, hiszen eltekintve a megalvadt vértől a száj körül, semmi rendkívülit nem látott az elkárhozott lelken. Czifra el is temette magában mélyen a szót: sombie (a temetésrendező németes hangzást tulajdonított az ismeretlen szónak, így követvén sejtését, mi is így jegyezzük le e szót), hogy most a fröccsenő vér látványától tűzjelző szirénaként verjen lármát fejében: pirosuló ajkú sombie-k lakmároztak a deres hajhoz tartozó testből!

Czifra nem hitt tulajdon szemének, pedig sokat láttak már ők együtt! Czifra az étlapra pislantott, szinte már csak megszokásból, de a virágbokrétákkal, pecsenyéstálakkal, hosszú farkú fácánokkal illusztrált kis könyvecske átalakulva állt előtte, mint a zsidó Biblia. A virágbokréta, pecsenyéstál, fácán helyét fülek, orrok, gerincek, combok, cerebrók vették át... És a menu! A változásoknak egész garmadája ott is! Őzgerinc helyett hajósgerinc! Fácán helyett cerebro lábikrával! Csontleves? Hajóscombból! Sült nyakiütőér! Alma-sauce-ban forgatott bélszínroló hajós módra! Podolini hajósbecsinált! Felvidéki májas hurka! Sült hajóstüdő! Hová került Czifra János temetésrendező? Úgy vélte egész életében, hogy az állatok legfőbb rendeltetése, hogy csinos pecsenyéstálakon szolgálják az örök emberi üdvöt, mint a jókor elmormolt ima... de hogy az ember tulajdon magát fogyassza készséggel tyúkok, fácánok és disznótorosok helyett! És a sombie-k! Czifra úr úgy látta, a sombie-kat nem különösképp foglalkoztatta állat és ember különbözősége, már ami a szolgálatot illeti, és mintha Vendelin is helyeslőleg állna peckesen a sarokasztal mellett, könnyed mosollyal szája szegletében, mint egy antik szobor. A temetésrendező már annál kevésbé, midőn a menu alanyában halottvizitre kiírt halottját vélte felfedezni, a hajóst, akiről egy egész felvidéknyi nőhadsereg hitte és remélte, soha nem hagyja el őket a másvilág kedvéért sem! Az örök élet itt már sauce-okban, hússtálakban, velőcsontokban mérendő, és nincs, ami feltámadásért könyöröghetne a Magasságosnál vagy Czifra János temetésrendezőnél! Hiszen a hajós teste nagy készséggel fogyasztatik... a sombie-k, felrúgván évezredes magyar etiketteket, melyet őseink fejlesztettek ki nagy gondal, midőn hátrafelé nyilazva lőttek eledelt asszonyaik számára, és az elejtett vadat csakis kőeszközökkel volt megengedett elfogyasztani... az evőeszközök etikette-jéről mit sem sejtve, kézzel-lábbal estek neki a hajósnak, aki immáron többé nem volt hajós, csak többfogásos ebéd. Az étlap, úgy látszott

tehát, csak Vendelin szórakoztatására jött létre, miként a sombie-k nemigen használták azt: az etiquette mellőzésébe beletartozott az előétel-leves-főétel-desszert ceremónikus sorrendjének figyelmen kívül hagyása. Kezüket is csak arra méltatták használni, hogy lefogják folyton félrecsukló fejét a hajósnak, mivelhogy már csak pár derekabb ín tartotta azt testéhez. A hajós nem volt többnek mondható immáron, mint pár csinos falat koncnak. Száj esett nyaknak, az agy mint halikra esett szét a kézben; fröccsent a vér; ám Vendelin gondos vendéglátóként partedlit kötött a három nem mindennapi vendég nyakába... ez volt a legtöbb, amit az etiquette díszes oltárán jelenleg áldozhatott.

Ám a sarokasztal meginog az árnyékban, Czifra János temetésrendező, életnek s halálnak nagyszerű ura, aki miatt méltán emelhetné Ferencváros és Buda minden polgára tósztra kezét, midőn halottvizitre érkezik házukba, majd gondoskodva a halottak földbetételéről egyúttal: elhagyta minden ereje, a gustus, Czifra testi szervei közül a legfinomabb műszer... csődöt mondott, lefordult a székről, éppen Vendelin bokáira hajtván fejét, majd áperté a vendéglő deszkaföldjére okádva mondott le gondolatban (midőn beszédre már nem bírta száját használni egyéb elfoglaltságoknak köszönhetően) élet és halál urának tisztségéről... Hisz aki nem képes három ifjú isteni kegyelméről gondoskodni, nyugodt és egykedvű másvilági életről váltót adni, aki nem képes nők millióinak közkedvelt hajósát az emberi! emberi fogak poklától, a test koncolásától megvédeni, a feltámasztás egyetlen lehetősége elébe állni, és azt mondani: sombie-k márpedig nincsenek, avagy ha akadnak is, elfogni, csendőrök! tűzre velük!... (Czifra János temetésrendezőnek az igazságot megvallva fogalma sem volt arról, miként lehet ezektől a lényektől végleg megszabadulni...); csak az életnek, a léleknek! a krizantémként hervadó léleknek örök vándorlása: az létezik – az bizonyosan nem érdemli meg eme tisztséget.

Post scriptum: Amint tudomásomra jutott a helyreigazításom első közlése óta eltelt idő alatt, midőn Czifra János nem csak tisztségéről mondott le, hanem az életnek ama árnyoldaláról, ami az élőkhez sorolhatná személyét, maga is sombie-ként élte tovább életét, különösen felszaporodtak eme kártevők; kezdeti symbiosisa élőknek és ittmaradottnak felborulni látszik a sombie-k javára... Most még csak haloványan sejthetjük, hová is vezethet majd mindez! Hisz többé nem volt oly ember a Ferencvárosban, aki a halottakról gondoskodhatott volna... megállt életnek s halálnak örökké forgó kereke, csak porszem, túl véres porszem került a gépezetbe... szegezhetnénk jogosan hát főhősünk torkához a kérdést: ki életnek s halálnak igazi ura, ha nem Ön, kedves Czifra János nyugalmazott temetésrendező? Ki áll jól a halottakért ezután? És ki oldozza fel az ittmaradottakat?

1921. nyár: K. GY.

K. GY. zombikra vonatkozó, szociológiailag megalapozott meg-látása később még inkább helyesnek bizonyult: a helyreigazítás közlését 18 évvel követően a zombik valóban annyira elszapo-rodtek, hogy világégést előidézve jó pár évre átvették Európa felett az uralmat Vegar Hoel vezetésével.

1968., a Szerk.

Lesznai Anna

Feltámadás

Tested barnul már, mint túlérett barack,
Gazdag nyarak emlékével terhesen.
Mikor fölhördülsz és belém harapsz,
Te szív verésétől megvált kedvesem,

Fogaidnak nyoma izzik keblemen,
Mint falevélen gyöngé hajszálerék,
Rabszolgaként omlik elébed belem,
Egy új tavasznak lehétől reszketek.

Húsnak, csontnak illattól dús kertjében
Ifjú szeretők, friss agyakra vágyunk.
Asszonyi testem immár újra ébren:
Milliók sírja lesz a nászi ágyunk.

Móricz Zsigmond

Pispekfalat

– Nem kondúl itt mán mostanába semmiféle harang.

A szakácsné már megint magában beszélt. Kuvasza szótlannul bámult bele az utóbbi napokban beállt nagy, kénes szagú csendbe.

– Nem gyün ide egy lélek, biza, annyi sem, kokas se rí, szél se fú. Na, mit állasz itt megint az útba, takaroggy a lábam alól, amíg szépen szólok!

A kutya, mint ki végül jóllakott a koplalásban, nehéz mozdulatokkal tápázkodott fel.

A lebukó nap utolsó, kósza árnyékai tovább sötétítették a sápatag homályt, hályogos szemükkel a kutya és gazdája is nehéz, lassú hunyorgással kémlelték a kietlen udvart. Egyszer csak neszezésre lettek figyelmesek, tétova mozdulataik megdermedtek s megfeszültek a gomolygó köd tejeles levegőjében.

– Ki vagy, oszt mi járatba erre felibénk?

– Há a szerte rogyasztott teremburáját! Meg sem ösmer, öreganyám? – Ugratás volt ez a kanász részéről, nem voltak rokonok, de a gazdasszony már a hanghordozásáról ráismert.

– A jó isten cibájozza kettibe azt a komisz üstökedet, no! – Erős, ragadós sugárban csobolyónyit fújtattak örökké nyirkos orrukából. Száraz volt, zsibbasztón édeskés a levegő. – Na kerűjje bejjebbég, ha mán eddig hozott a szentlélek, te ragyásképü.

Bent már estebédhez terítettek, harmadnapja a pecsétes, ünnepi damaszt jelezte az idő megtorpant múlását. Ernyedten zümmögtek a falon egyre csak gyűlő rajokban a kevély nézésű legyek.

– Fejit, szine husáját vagy a pispek falattyát-e? – kínálta az asszony az üresen nyikorgó asztal felé hajítva egy villát.

– Az anyájjad szemit, no, te piszok! A regyodvasztott kutyuróját gyüttem én ezir keresztű a fél icsámláson, éjt nappalig – cuppogta hirtelen telezsúfolt szájából csúszós cafatokat eregetve a kanász. A szikár férfi vad haragja riadt árnyékot vetett a szoba alig pislákoló félhomályára. Megpödörte faggyasan konyuló, éhes bajuszát.

– Meghóttam, Irma. Még a múlt hét fertálykán.

– Akkó meg ne gyanyajkójjá. Egyé, nem köll a szóvirág!

Lecsorduló, kesernyés, paprikás könnyeik pácolták kocsonyásra a püspök kérges, barna bőrét. Foguk alatt csikorogva hersegett az egykori pap, ki két hete még mindkettőt megáldotta, a vasárnapi mise után.

– Kis kenyérkéjjed, annincs? Torkombé akatt a szemíbú a pillá!

– Nyejjed tormával, te isten pinyócájja! Eszõ ki a vagyonom-bú, oszt még kényeskedõ? Há künn es éhibé lehet dögõni.

– No, az mán hét szencség.

Erre aztán utolsókat rángva, csizmájuk nyirkos, áporodott nyomában még egy isteneset kordulva, fáradt vonítással múlt ki a kuvasz.

– Há meghóttam én es, Irma néne – ugatta rekedten, ferde nézése mögül.

– Akkó meg kuss az anyájjadnak a neve is, tunkójjad a zsirját, te dög! – kínálta, ecetes, zsíros-sós könnyeit gallérba, keszkenõbe törölve. Eztán már csak a fogak járása percegett, amint halk haraggal ettek tovább, mint akiknek már csak tegnap van, mint akik többé már nem látnak holnapot.

Szép Ernõ

Ablakom alatt

Ahogy mostanság a halál megy már hadba,
bölcsõnyi sírjából mégis feltámadva,
amint a Föld magát most újratereinti,
bárcsak tudnék én is még újra epedni.

S mint ablakom alatt holt sereg tolong ma,
zord lelkemhez, ó, bár lágyabb szív dobogna!
Nézhettek éhesen, morogva, bágyadtan,
egykor víg bensõmben csak ebéd és bánat van...

Csintalan sors, bármit, kedv szerint, velem tégy!
Gyere csak, elmúlás, első emelet négy.
Verset írva várom fiaid, enyészet,
s felolvasom nekik rögtön az egészet.

Tóth Árpád

Kávéházi alkony

Hajnali aranytincs zilálta, epedő,
türkiz álmot sóhajtott a halk temető.
S pár holttest, mint ki másnapra ivott öt sört,
kényelmes szeméből gyűrött álmot dörzsölt.
Hirtelen fellángolt felettük az égbolt,
hörögve nyugtázták: ezúttal is kék volt.
Útjukból az utcán sikoltva kitértek,
mint kalauz jegyet, tépték, akit értek.

Agyat majszolgatva andalogtak, s árván
egy nyugós villamos csöngetett csak sárgán.
Vérizű léptekkel trafikba is mentek,
s pirosan csámcsogtak. Dohányt nem is vettek.

A nap szembogárként szűkült keskeny résre,
mire a kávéházba betértek késve.
„Mit hozhatok?“, de nem volt mód válaszolni
a pincérnek, mert őt rágta már a zombi.

*

(A paródiák szerzői: Bödecs László - Juhász Gyula; Evellei Kata - Babits Mihály, Balázs Béla, Lesznai Anna; Fráter Zoltán - Karinthy Frigyes; Mizsur Dániel - Krúdy Gyula; Nyerges Gábor Ádám - Ady Endre, Füst Milán, Kaffka Margit, Móricz Zsigmond, Szép Ernő, Tóth Árpád; Tamás Péter - Cholnoky Viktor; Tarcsay Zoltán - Kosztolányi Dezső)

Aki a legvégéig őrzi

Balogh Ádám: Nyers, Műút, 2016

Balogh Ádám első kötete bátor. Nem csak azért, mert szinte átetsző önéletrajziséggel teli szövegekkel lép elénk, vagy mert oly védtelenül őszintén vall az apa-fiú kapcsolatról. Ez a téma szinte mindig az elégikus elbeszélések sajátja, viszont meglepetésemre a szerző bátorsága a témán túl arra is kiterjed, hogy mer boldog szöveget (is) írni.

A címhez több gesztust is társíthatunk: az, ahogyan a „nyers” szó a szövegeket összefogja, lehet előre elnézést kérő vagy büszkén felvállaló, esetleg csak objektív, megfigyelő jellegű. Ez is egy előjel arra, amit később tapasztalunk az oldalakon: kétségtelen, hogy a kreativitás nem a metaforákon és a szócsavarokon szűrődik át, sokkal finomabban és elegánsabban prezentálja azt a lírai én. Versekről lévén szó meglepően prózai jellegűek ezek a szövegek, ugyanakkor a költőiség marad meghatározó az egész kötetben. A versek mintegy anekdotikus

epizódjai a történetnek, melyre a kötet épül: mondhatjuk, hogy a narratív ív fűzi össze lazán az egyes eseményeket, ez a kompozíció, amely nemcsak a szövegek egymáshoz való viszonyát határozza meg, de a különböző események és elbeszélésük is ennek mentén kerülnek egymás mellé. A gyermeki gondtalanságban lebegő és a felnőttként beteg apját ápoló gyermek együttélése például állandó koncepciók erő. „Ugyanezzel a mosollyal fogom nyugtatni az intenzíven huszonöt év múlva, mintha a legvége is katonadolog lenne, mint egy ügyetlen érkezés”, írja a szerző baljós előjelként a *Féregjárásban*, majd még konkrétabban a *Hahó, Öcsi!*-ben: „amikor már nem csak annyi a ráktól szabadulni, hogy kikapja a fürdőgatyájából”. A kevésbé ismerős „forma” tehát, amit a lírai én választ az elbeszéléshez, inkább gazdálkodik a válogatás és a rendezés, valamint a „csiszolás” technikáival, mint a tárgyul vá-

lasztott emlékek (túl)esztétizálásával, és talán ez az a vonás, amely a jól eltalált egyensúly révén jó elbeszélővé teszi a szerzőt.

A versekből kibontakozó történet egy emlékezés- és ugyanakkor emlékéllítés-gesztus is, amely meghatározza a sorok között végig tapintható, rendkívül személyes atmoszférát. Elvértve ugyan maradtak patetikus vagy „idegen” sorok, a megmunkáltság tettenérhető nyomai (például a *Gyermekkor elvitelre* című szövegben, igaz, nem zavaróan: „Nappal a patakról hordtuk a vizet, este pedig a kocsmából a sört”), ezektől eltekintve azonban az ismerőség és az otthonosság érzései érnek el leginkább miniket, olvasókat. Az ismerőség nemcsak a hétköznapi események bájában vagy a kollektív emlékezethez társulni vágyó sorokban (például a *Szomszédokat* vagy a *Lindát* említőkben) nyilvánul meg. Anélkül, hogy az egy hangra komponált kötetet túltelítené, a lírai én kinyílik, mesél, és ad. Nem lehet ezekre a szövegekre azt mondani, hogy *nem* kedvesek, hiszen tárgyukból-természetükből fakadóan áthatja őket a min-

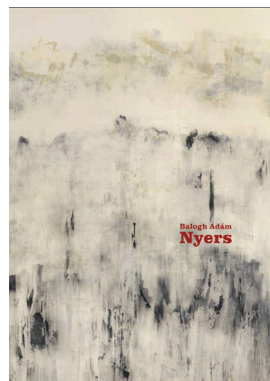
den részletre kiterjedő, megjegyző, ugyanakkor játékos figyelem, érzékenység, a józan humor és a hozzáférhetőség magabiztos vállalása. A kötet első felében felhalmozott derű annál fájdalmasabban szakad meg *A körökről* című verset követő cezúra utáni szomorúság és gyász verseivel, azok feszült nyelvi leleményeivel és zaklatottságával. A *Halandóknak* például egészen megéri a bennünk lévő gyermeket, aki az apja kedvére szeretne tenni, de a halállal szemben tehetetlen; nem is beszélve a fájdalmas aggodalomról, amikor elromlik a hangoskönyv lejátszója, „és én hallottam a félelmet a hangjában, hogy mi van, ha nem is a kütyü, hanem az agya kezdte el felmondani a szöveget”.

Egyszerre kisgyermek és kamasz, majd súlyos beteg apját ápoló felnőtt az elbeszélő: a feltehetőleg történeti sorrendtől függetlenül mindig és szüntelenül gyerek, avagy fiú, az apja fia. Ezt aényt nem írják felül olyan változások, amelyekről valamivel „könnyebb” beszélni, így például, hogy milyen felnőni a háttérben zajló rendszerváltással egy idő-

ben („Az új iskolában már nem kellett hordanom a kisdobosnyakkendőt”, *Vanília Égbolt*) vagy hogy milyen érzés a lírai én számára a rákban szenvedő apját látogatni a kórházban, vagy később, a betegségében elveszítene őt. A gyermek és a szülei, különösen apja közti feltétlen elfogadás, figyelem és szeretet szinte zavarba ejtően hat: „Nem akartalak felébrésztetni, mosolyodott el, én meg nem akartalak megzavarni, gyújts rá még egyre nyugodtan, mondtam” (*Felettünk az ég*). A gyermek lírai én megfigyeli apját, utánozza, versenyre kel vele, a maga módján „lázas” ellene, persze inkább elmeséli a fővárosba tett kiruccanását, mintsem hazudjon róla (*Retúr*). Egy olaszországi vonatós kiránduláson csak őt figyeli az ágyában, s egy másik alkalommal, mikor az apa olvasás közben elalszik, a fiú folytatja a könyvet („Befeküdtem mellé, és én lapoztam tovább, mintha el sem aludt volna”, írja az *Őrségváltásban*). A gyermek ír, s az apja ezt az írást olvassa, „pont ott nevetett fel olvasás, ahol én írás közben” (*Hajónapló*). Ez a szilárd, elszakíthatatlan kötelék az apa halála után is

megmarad: „és ha gyermek apám felnőtt fiától kérdezné, te ki vagy, azt válaszolnám, aki a légvégéig őrzi a melegét” (*Trágyafoltos égbolt*). A minta és a mintát követő lény szinte egyszerre lélegzik, él, és él tovább.

Rejtegetés és ítékezés nélkül, csak kontúrokkal dokumentál és közvetít az elbeszélő tudat, a legegyszerűbb eszközzel, mégis olyanokkal, amelyek révén megkülönböztetheti a szöveget a naplótól, az önéletrírástól vagy az egyszerű riporttól. Felbukkannak benne a kordokumentum színei, melyektől – főleg a rendszerváltás háttérzajának megidézésével – mintha egy generációt felölelő életézés ábrázolását is magára vállalná („és amikor megszólalt a csengő, nagymamám összerándult, mert még benne volt a régi reflex, a hajnali csengőszóra nem hozni, hanem vinni jönnek”, írja a szerző a *Blaupunktban*). A lírai én nagy kedvvel beszél el a gyermekévek és a kamaszkor hol mókás,

hol megható pillanatait (például a *Felettünk az ég* történetében), főleg az apa–fia kapcsolat momentumain keresztül, később viszont felkavaró hallgatásba, csonkaságba és csupasz szavakba tereli az emlékezés folyamát. Szinte drámaian megkurtulnak a versek, eltűnnek a szavak (*Fekete zaj*), összesűrűsödnek a jelentések, talán itt a legkézzelfoghatóbb a szövegek költői természete. A befejezést, sőt a betegség verseit sem tudja azonban teljesen ellehetetleníteni a gyász, hiszen végig, és a végén is, olyan életerő lebeg az oldalakon, amit aztán az olvasó még sokáig magával vihet. Ez a „tapétaragasztós kábulat” (*Szieszta*), álomszerű derű a kötetben túl is életképes marad, s talán ez is hozzátesz a szöveg költői jellegéhez.

A Nyers témaválasztásánál, formai megoldásainál fogva is bátor tehát, s a szerző első kötetként megfontolt, jól felépített bemutatkozás, mintegy „eredettörténet”. Mer különbözni a gyermekkor problematikusságát feldolgozó művektől, s nem mondanám, hogy a populáris kultúrához közelítők vagy egyszerűek a

szövegei, viszont azt igen, hogy kellemesen érthetően és hozzáférhetően szólnak az olvasóhoz. Pozitívum továbbá az is, hogy ez a kötet emlékezésre ösztönöz. Igaz ugyan, hogy a stílus alkotta koherencia nem igazán mutatja meg a szerző költői potenciálját. Ez a kötet túlságosan is intim ahhoz, hogy érdemeit mérlegre telessük az olvasás során, noha az ítélet elkerülhetetlen, de talán éppúgy felesleges is. Van olyan kimondatlan, de határozottan érzékelhető költői attitűd, amely lecsepeg a versekből, a címből, a fehéren maradt oldalakból és a borítóról – ez az *ars poetica* viszont nem megmondó vagy preskriptív lendülettel, sokkal inkább azzal az igénnyel vagy jelzéssel lép fel, hogy „lehet másképp is” élni és írni. Az, amit (szép)irodalomnak, költészetnek vagy versnek hívunk, éppúgy épülhet az élőbeszéd fordulataira (de nem a közönségességre), mint a sokáig érlelt hasonlatokra. Ezt már tudjuk rég. Ami viszont valóban figyelemre méltóvá teszi a kötetet, az az, hogy ugyanúgy alternatívákat kínál a család, az apa–fiú kapcsolat, a boldogság

vagy a halál elbeszélhetőségére is. Az oldalakon kibomló elbeszélés vége ugyan egy gyászfolyamat kezdete, mégis egy pozitív benyomás lesz maradandó, talán olyasmi, hogy lehet boldogan, lehet egyszerűen; s később, a betegség és a gyász óráiban, lehet emberien, igazi figyelemmel és

nem megtörve viselni az életet. Talán ezekre az igazságokra is igaz, hogy a szó a gondolat tükröképe; s ennél fogva könnyen lehet, hogy manapság mindenél nagyobb szükség van a tiszta, érthető, nyers szavakra. Ami mögöttük van, így sem marad kevesebb.

Szilvási Viktória

Az otthon illúziója

Nyirán Ferenc: *Apróságok kicsiny tárháza, Műút, 2016*

Az 1979/80/81-es *Alföld, Mozgó Világ* és *Napjaink* olvasói már találkozhattak Nyirán Ferenc verseivel, kritikáival. Szerepelt az *Alföld Stúdió* 1981-es, *Kikötő* című antológiájában is, de ezután egy hosszú, majdnem harmincéves hallgatás következett, ami csak a 2010-es évek elején tört meg. Most viszont az olvasók örömeire kézbe vehetjük Nyirán Ferenc első kötetét, a *Műút*-könyvek sorozatban megjelent *Apróságok kicsiny tárházat*.

Az *Apróságok kicsiny tárháza* négy gondosan megszerkesztett,

egymással összefüggő ciklusból áll, melyek egyenként tizenkét verset tartalmaznak. A tagolás első pillantásra szabályosnak tűnik, a mögötte megbúvó szövegek azonban sok kérdést, értelmezési lehetőséget vetnek fel az egyén belső rendezetlensége, a traumák feldolgozás terén. Az első, *a remete visszatér* című ciklus első öt verse az *Alföldben* és a *Mozgó Világban* 1980-ban, illetve 1981-ben megjelent szövegeknek feleltethető meg, helyenként kisebb módosításokkal. Néhány kép erejéig már itt felvillannak

azok a motívumok, melyek a későbbi olvasás során fokozatosan segítenek egymással összefüggő történetekként értelmezni a verseket. Ezek önmagukban talán nehezen követhetőek a gyakori kontextusváltások miatt, de a fogódzól szolgáló ismétlések hosszabb távon képesek fenntartani a befogadó figyelmét. Ilyen például a „haja mögé rejtőzködő arc” (*Vasárnap, hétfő*), ami a *Nagyításban* is felbukkan, sőt itt egy újabb utalással („muszlim barát-nő”) átvezet az *Egy év után* című szöveghez. Hasonló történeti ív van a 15., 27., 28-as sorszámú versekben, valamint a *Reggeli kérdés* című szövegben, de visszatérő elem az öngyilkosság (3., *mi lenne...*) vagy a függőség, a hiánypótlás és a halál is (15., „*szakadj le rólam*”). A kötet egyik erőssége ennek az utalásrendszernek a sikeres felépítése, a különálló darabok egészévé kapcsolása. Persze az értelmezési lehetőségek sora korántsem lezárt, éppen az teszi lehetővé a szövegek sokoldalú befogadását, hogy van egyfajta tartása a kötetnek mint egésznek, amelyen belül rálátás nyílik az ezt működtető mikrovilágra.

Néhány vers azonban némileg megtöri ezt az egységelvű kompozíciót. Az olyan írások, mint az *Ámulva néznek majd*, a *Vonaton*, a *Rapid Eye Movement*, a *Hajnali kávézás* vagy akár a korai *Utol-só tantétel*, hiába szépek (például a *Rapid Eye Movement* két sora: „Csak tagadj meg mindent, ami tiéd volt, / én vigyázom akkor is, aki vagy”), kilógnak a többi közül, azokhoz mérten kevésbé érezhető a kötetben belüli tematikai relevanciájuk.

Az *Apróságok kicsiny tárhá-zának* másik erénye a lírai én otthontalanságának, otthonkeresésének sokrétű, érzékletes bemutatása. A nyiráni meghatározás szerint a látszólagos, köznapi feladatokat ellátó otthonosság nem feltétele a belső egyensúly, rend megtalálásának, hanem inkább annak hiányából vezethető le. Ezt példázza a *Vasárnap, hétfőben* elénk táruló idilli kép is: „ráérősen pamaccsal késsel / borotválkozni teázni nyugodtan / nézni kicsit a napfényt a hidegen / szikrázó havon takarítani / vasalni ahogy csak odaadó / háziasszonyok vagy buddhista / szerzetesek tudnak”, de a végén mégis mes-

terkelt lesz, mivel a belső hiányt nem tudja pótolni, csak lefedni, felejtetni: „még sincs rend és / tisztaság benned mert / megint nem múlt el nap / hogy ne időz- tél volna képzeletben / haja mögé rejtőzködő arcán”. Ugyan- csak figyelemre méltó a *Tőlem magamhoz* című versben szereplő érdekes és szép különbségtétel – ami összefügghet a korai Kis verses társadalomelmélet gondolatiságával – a tőlem mint meghatározott és a magam mint a meghatározottságot új színben visszaadó aspektus pozicionálásával. A „szakadj le rólam”-ban az otthonosság érzése, az otthonteremtésre irányuló próbálkozás („takarékosan bánok a térrel ügyesen / helyezek el tárgyakat a szobában / a vasalódeszkának is megtaláltam a / helyét az ajtó mögött”) szintén egy, a lírai ént ért veszteség következménye, és e veszteség feldolgozásának eredménye. Az említett szövegek tétje elsősorban a fájdalom megszüntetése, egy elviselhetőségi küszöb beállítása, de az otthonra találás rendre elmarad.

Ahogy Lackfi János fülszö- vegében olvashatjuk, Nyirán Fe-

renc költészetében nagy fontos- ságot kap az emberi kapcsolatok láncolata, a kapcsolatok értelme- zése. Ez abban is megmutatkozik, hogy a szövegek többségében jelen van egy egyes szám má- sodik személyben megszólított személy általában a szerelmi szá- lakhoz köthetően, de a „mester/ gyurikám” megnevezés alatt pél- dául Petri Györgyre is ráismerhetünk (*most mondd meg nekem...*), és találni olyan verset is, amelyben egy női karakter beszél (13.). A sok megszólítás között mégsem téved el az ol- vasó, mert a későbbi szövegek támpontul szolgálnak egy-egy szereplő beazonosít- ásához. Így a tér- és időbeli oda-visszaútalásokkal, hi- vatkozásokkal történetekként is olvashatók a versek. Nyirán ura a szövegeinek, nem esik a túlzott személyesség hibájába, csak any- nyit láttat, amennyi éppen szük- séges, és a szövegek hosszabb részletezés után ott érnek véget, ahol a csattanónak lennie kell (pl. 7., 22.). Szó esik társ-, alkohol-,

nikotinfüggőségről, szeretett nő, kamaszkori barát haláláról, de ez nem fordul át önsajnálamba, megmarad abban az eltalált hangnemben, amelyet a szerző – kisebb megszakításokkal – az egész kötetben tudatosan végigvisz. Talán a címadó, harmadik ciklus a legerősebb, legkoherensebb. Nemcsak formailag egységes, hanem ez adja a legtöbb tájékozási pontot is, és itt kapcsolódik be igazán a kötet tematikájába az apa–fiú kapcsolat (15., 28.), ami majd az utolsó, *Záróra* című ciklus nyitóversében teljesedik ki, ahol olyan kommunikáció jön létre a felek között, amely beszéd helyett inkább a kölcsönös megértésre, a másik helyzetének átélésére fekteti a hangsúlyt: „érezte-e a becsukott / spaletták mögött / azt a szagot” (*Reggeli kérdés*).

Az emberi kapcsolatokra való reflektálás továbbá azért is fontos, mert ezeken keresztül körvonalazódik a lírai én identitása. Az emlékek felidézése útján, a múltban történetek értékelésén keresztül egyfajta letisztulás, „tárházba” rendezés megy végbe. Mert az emlékezés tárgya, hiába irányul egy másik személyre,

elsősorban maga az emlékezésre való képesség, az, hogy megtudja-e konstruálni az emlékező az őt érő ingereket, talál-e nyelvet története elbeszéléséhez. Ha igen, akkor látszólagos veresége ellenére legyőzi az elmúlást: „lassú és gazdaságtalan vagyok de / alapjáraton kifogyasztású s még / használatban bár igyekszem magam / fokozatosan visszavonni a / világból miközben rendet rakok / itt bent mint lent a pincében is / ne kössön ide végül semmi / kisöprök felmosok s mielőtt / zárnam a lakatot még lazítok / a kopott vén satu szorításán hogy / végre elengedjelek”.

Összességében az *Apróságok kicsiny tárháza* egy sokrétű és érzékeny könyv, amely mindenképpen jó választásnak bizonyul. A szövegek sok titkot, megfejténivalót rejtenek, és még többszöri olvasás után is új színben tűnnek fel. A kötet érdemi diskurzust kezdeményez az egyént ért tragédiák feldolgozásáról és a fájdalom elnyomására irányuló látszólagos otthonosság teremtéséről, amely azonban hiába tűnik sebezhetőnek és negatív hangolásúnak, mégis a valódi

otthon megtalálását segíti. Még akkor is, ha ez az állandó keresést jelenti. Tehát igen nagy tétje van azoknak az „apróságok”-nak,

amelyek versről versre haladva egyre jelentősebbé nőnek ki magukat Nyirán Ferenc nagyító-lencséjében.

Szabó Csanád

Csillagjósolás

Szöllősi Máttyás: *Váltóáram*, Európa Könyvkiadó, 2016

Váltóáram akkor keletkezik, ha az elektromos feszültséggel töltött részecskék haladásának iránya és intenzitása periodikusan változik. Hasonló folyamat játszódik le Szöllősi Máttyás novelláiban is: az elbeszélés *intenzitásának* változása teremti meg a prózanyelv ritmusát. Ugyanakkor a történetmondás *irányának* változása mellett sem mehetünk el szó nélkül, hiszen a narratív struktúrák linearitásának megbontása majdnem mindegyik szövegben tetten érhető. A kötet játszik az olvasóval, olykor földre is vezet, az idősíkok néha egymásba csúsznak, gyakoriak az elhallgatások, a visszautalások és az utólagos magyarázatok. Ebben az írói világ-

ban még a narrátor sem lehet biztos a dolgában – sőt, talán épp az ő helyzete a legbizonytalanabb.

A *Váltóáramban* sajátos kötetkompozíciós elvek érvényesülnek, a történetek ugyanis egy közös motívumhálón rendeződnek el. Némi megszorítással az is elmondható, hogy közös tér- és időviszonyok között játszódnak le. Mintha csak egy darabokra tört nagyregény fejezeteit olvasnánk. Egyelőre azonban kénytelen vagyok megmaradni a ciklus műfajmegjelölés mellett, még akkor is, ha kissé pontatlannak érzem. Egy nyugtalanító kérdés azonban így is megválaszolatlan marad: az egyes darabokat összefűző motívumrendszer mint koherencia-

képző megoldás vajon utólagos beavatkozás eredménye vagy az előzetes alkotói koncepció része? Néhány novella a közös motívumok nélkül is lezárt műegész lehetne (*Reggeltől reggelig; Irány észak; Hajsza*), ezért feltehető, hogy első szövegváltozataik még a kötetkompozíciótól függetlenül keletkeztek. Más írások viszont egyenesen értelmezhetetlenek lennének ettől az utalásrendszerrel megfosztva (*Spirál; Betelgeuse; Gerely*).

A közös motívumháló alapja egy égi esemény, a Betelgeuse csillag szétrobbanása, pontosabban szupernóvává alakulása. A Betelgeuse a köteten kívüli világban is létezik (vörös szuperóriás, átmérője nagyjából a Nap ezerszerese), a csillagászok szerint igen közel áll a pusztuláshoz. Szöllősi egy interjúban megemlíti, hogy talán már fel is robbant, csak még nem ért el hozzánk a fénye. A jelenség már-már túlragyogja a Holdat, elmosva a nappal és éjszaka közötti határokat. Az interperszonális kommunikációban is fennakadásokat okoz, mert elektromágneses impulzusaival összezavarja a telefonokat. Bár

ez a leírás az írói fantázia szüleményének tűnhet, egy régi feljegyzés szerint a Kr. u. 1006-ban észlelt szupernóva olyan erősen világított, hogy fényénél éjszaka is olvasni lehetett (erre egyébként a Gerely is utal). Az égi izzás csak néhány hétig látható, a novellák ehhez az idősíkhöz illeszkednek: „...az Orion szélén egy kusza folt világított, mint egy óriási macska szeme. Több mint két hete tartott akkor már az az örület.” (*Lefekvés előtt, ébredés után; 272.*) Ez a pontos referencializálhatóság jól érzékelteti az alkotói koncepció átgondoltságát.

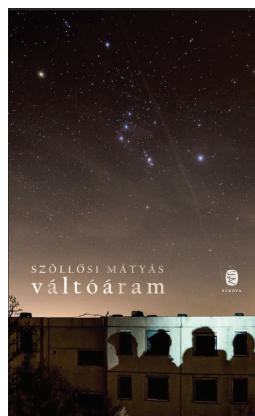
A nyitó novella (*Spirál*) viszont nem tartozik a kötet legerősebb darabjai közé. A főhős, ellenérzéseit legyőzve, elmegy egy meleg pár házibulijára, nem törődve a karikatúrisztikusan ábrázolt, homofób szomszédok véleményével – ebben bizony érezhető némi didaktikus mellékíz. A párbeszédok és a szöveg körkörös szerkezete is enyhén mesterkéltén hatnak számomra. A mű szimbólumhasználata viszont rendkívül izgalmas. A főszereplő felesége ugyanis halála pillanatában görcsösen szorongat egy

vázát, amelynek konnotatív jelentésrétege a halotti urnával mosódik össze (csakúgy, mint Keets híres versének magyar fordításában). A halott nő emberfeletti erővel szorítja magához a vázát – így tartja markában a férfit is, aki már meg sem próbál szabadulni. Erre önjerejéből nem is lenne képes, az új társaság viszont (öntudatlanul is) megadja neki a lehetőséget.

A *Betelgeuse* című, második novellában szintén központi elemként jelennek meg a párbeszéddek. A dialógus talán túlságosan is kidolgozott, részletekbe menő, ez különösen a látomás-jelenetben válik zavaróvá, mert a beszélgetés realiztikus aprólékosága felülírja a betét álomszerűségét. Az is problémás, hogy a kötetben előfordulnak visszatérő dialóguselemek. A „Komolyan?” kérdésre adott „Nem, bazmeg, csak viccelek.” válasz (*Hárman*, 191.) kicsit más formában ugyan, de több novellában is előkerül. Egészen másként építkezik a dialógus a kötet zárónovellájában (*Lefekvés előtt, ébredés után*), ahol minden szóra hatalmas súly esik, mert a párbeszéd a múlt felfejtésének eszközévé válik. A kocsmai

beszélgetés célja egy családi tragédia feltárása. A szereplők nem beszélnek el egymás mellett, nincsenek felesleges körök, minden mondat drámai erővel hat. A csillag motívum is finoman belesimul a szövegbe, a kitisztuló, fehér ég képe érzéketes, már majdnem megnyugtató lezárást ad a kötetnek.

A *Reggeltől reggelig* a Szöllösi korábbi műveiben is jelenlévő betegség-témát aktualizálja újra. A kötet fontos sajátossága, hogy a novellák változtatják az elbeszélői pozíciókat. Egyedül a nyitómű elbeszélője egyes szám harmadik személyű. A legtöbb esetben a főhős saját nézőpontjából mesél, de két novellában (*Reggeltől reggelig; Irány észak*) a narrátor egyes szám második személyben beszél, mintegy megszólítva a főhóst. Ez a megoldás különös expresszivitást, sajátos lüktetést ad a szövegnek, miközben el is bizonytalanítja a narrátor helyzetét. Számomra a kötet legerősebb novellája a

Vendégjáték. A történet egy rasszista, lenéző úrgazdagok (gengszterek?) közé keveredő, cigány zongoristáról szól. A feszültség szinte tapintható a karakterek között – ki is robban az elkerülhetetlen verekedés. A kötet zárónovellája mellett ebben a műben éleződnek ki leginkább a szereplők közötti drámai ellentétek.

Az azonos időviszonyok mellett a Budapesthez kötődő nagyvárosi tér is egymáshoz fűzi a kötet novelláit. A helyszín mint közös referenciális pont egészen szoros kapcsolatot hoz létre az egymás után következő *Hajsza* és *Irány észak* között. Mindkét novellában központi szüzséelem a menekülés, de az első esetben az üldöző, a másodikban az üldözött nézőpontja érvényesül. A *Hajsza* főszereplője egy (üres) papírdarabot akar visszaadni egy nőnek, aki elfut előle, a történet végén pedig öngyilkos lesz – leugrik a gangról. Csakhogy a cselekményszál tovább bonyolódik, a nő ugyanis ellopta a férfi tárcáját, és megpróbál eltűnni vele. Személyes és személytelen, értékes és értéktelen tárgy cserél helyet ebben az eseménysorban, a tele-

irt hordozó (pénz, iratok) helyét pedig az üres hordozó veszi át e félig tudatos csereaktusban. Az összehajtott papír üres, de részben rejtett jelölőfelület, ez a szövegben elgondolkodtató, sokrétű szimbólummá válik. A nő, amikor elejti a cetlit, mintha tudat alatt akarna adni valamit ahelyett, amit jogtalanul elvett. Kínálkozik a lehetőség, hogy ezt a rövid, filmszerű írást pszichoanalitikus keretbe illesszük. Az *Irány észak* szinte ugyanott folytatódik, ahol az előző szöveg abbamaradt. A szereplők mások, de a tér lehet ugyanaz. A mű elején ugyanis vérnyomokat takarítanak egy bérház aljában, mert előző este leugrott valaki a gangról.

A Betelgeuse fénye felszámolja a nappalok és éjszakák megszokott rendjét, időbeli anomáliát okoz, beavatkozik a hétköznapi körforgásába. A földi viszonyok az égieket tükrözik – ezt a ketősséget érzékelteti a kötet borítóján szereplő kép is. Ahogy az Orion csillagkép szétesik a robbanás miatt, úgy hullanak szét az emberi kapcsolatok is: családok, szerelmek, barátságok bomlanak fel. A nyitó- és zárónovella egya-

ránt utal arra, hogy a szupernóva valamilyen misztikus módon képes befolyásolni az embereket, a *Hárman* utcai prédikátora pedig egyenesen az utolsó idők apokaliptikus előjelének véli. Szöllősi Mátyás első novelláskötete alkal-

mat ad arra, hogy félretegyük az asztrológiával szembeni szkepszisünket, hiszen az irodalom területén belül bármi megtörténhet – még az is, hogy a csillagok állása hatással legyen a mindennapok valóságára.

B. Kiss Mátyás

E számunk szerzői

B. Kiss Mátyás (1993) kritikus, irodalom- és kultúratudomány szakos hallgató (ELTE BTK), *Várpalota–Budapest* • **Bali Farkas Péter** (1993) író, egyetemi hallgató (ELTE BTK) *Mosonmagyaróvár–Budapest* • **Bödecs László** (1988) költő, kritikus (ELTE BTK), legutóbbi kötete: *Semmi zsoltár* (FISZ–Apokrif 2015), *Szombathely–Budapest* • **Csabai Máté** (1993) banki dolgozó, *Budapest* • **Csepella Olivér** (1990) grafikus, *Budapest* • **Evellei Kata** (1988) költő, kritikus, legutóbbi kötete: *Álombunker* (PRAE 2013), *Budapest* • **Fráter Zoltán** (1956) író, irodalomtörténész, az Apokrif felelős szerkesztője legutóbbi kötete: *Magyar irodalom fiataloknak* (Holnap 2016), *Budapest* • **Horváth János Antal** (1993) drámaíró, forgatókönyvíró (SZFE), legutóbbi bemutatott darabja: *Férfiak, nők és férfiak* (Ódry Színpad), *Budapest* • **Izsó Zita** (1986) költő, szerkesztő (Horizontok, Üveghegy), legutóbbi kötete: *Színről színre* (2014 PRAE), *Budapest* • **Kerber Balázs** (1990) költő, műfordító, doktorandusz (ELTE BTK), legutóbbi kötete: *Alszom rendszertelenül* (JAK–PRAE 2014), *Budapest* • **Mizsur Dániel** (1991) egyetemi hallgató (ELTE BTK), *Budapest* • **Németh Gábor Dávid** (1994) költő, író, kritikus, *Budapest* • **Nyerges Gábor Ádám** (1989) költő, író, kritikus, az Apokrif főszerkesztője, legutóbbi kötete: *Az elfelejtett ünnep* (Műút–könyvek 2015), *Budapest* • **Szabó Csanád** (1997) egyetemi hallgató (ELTE BTK), *Békéscsaba–Budapest* • **Szilvási Viktória** (1992) kritikus, irodalom- és kultúratudomány szakos hallgató (ELTE BTK), *Budapest* • **Tamás Péter** (1989) író, kritikus, PhD hallgató (ELTE BTK), *Budapest* • **Tarcsay Zoltán** (1987) migráns, néha író és fordító, *Bristol* • **Tinkó Máté** (1988) író, költő, szerkesztő, legutóbbi kötete: *Amíg a dolgok rendeződnek* (FISZ 2014), *Békés–Budapest* • **Vass Norbert** (1985) kritikus, szerkesztő, wannabe punk, néha verset is, prózát is ír, legutóbbi kötete: *Hallgat* (Ambrobook 2016), *Kaposvár–Budapest* •

AIOKRIF

Támogatóink, partnereink:

Estjeink állandó otthona
a **Nyitott Műhely**
(1123 Budapest XII. kerület
Ráth György utca 4.)

Ára: 350 Ft

ISSN 2060-3207

16004

9 772060 320008